

Голас Радзімы

№ 32 (1914)
8 жніўня 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гарачы час зараз на вёсцы. У калгасах і саўгасах Беларусі працягваецца нарыхтоўка кармоў, набірае тэмп уборка ўраджаю. Многае цяпер залежыць ад кожнага вяскоўца, ад яго працавітасці, кваліфікацыі, спрактыкаванасці. Галоўная фігура тут — механізатар. Яго праца ў першую чаргу вызначае поспех агульнай справы.

Пятро ЗАРУТА, якога вы бачыце на нашым здымку, ужо 15 гадоў працуе механізатарам у саўгасе «Бараўляны», што размешчаны недалёка ад Мінска. Ён можа кіраваць усімі маркамі трактароў і камбайнаў, араць, сеяць, касіць...

Менавіта такі ён сёння, механізатар беларускай вёскі.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЗАЯВА

Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова

Нясмынная гонка ядзерных узбраенняў нясе ў сабе велізарныя небяспекі для будучыні ўсёй сусветнай цывілізацыі. Яна вядзе да росту напружанасці на міжнароднай арэне і ўзмацнення ваеннай пагрозы, адцягваючы ад стваральных мэт каласальныя інтэлектуальныя і матэрыяльныя рэсурсы.

З самага пачатку ядзернай эры Савецкі Саюз вядзе паслядоўную і энергічную барацьбу за спыненне накоплення ядзерных арсеналаў, супраць ваеннага саперніцтва, за ўмацаванне давер'я і мірнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Гэтаму падпарадкавана ўся велізарная па сваіх маштабах дзейнасць СССР у рамках ААН, на шматбаковых і двух-

баковых перагаворах па пытаннях абмежавання і скарачэння ўзбраенняў. Савецкі Саюз да ваеннай перавагі не імкнецца — ён за падтрыманне раўнавагі ваенных сіл па магчымасці на больш нізкім узроўні.

Важным укладам ва ўмацаванні стратэгічнай стабільнасці і міру на зямлі з'явілася б, паводле нашага пераканання, спыненне ўсіх выпрабаванняў ядзернай зброі. Бо не сакрэт, што ў працэсе такіх выпрабаванняў адпрацоўваюцца і ўдасканальваюцца новыя, яшчэ больш небяспечныя віды і тыпы зброі масавага знішчэння.

У інтарэсах стварэння спрыяльных умоў для заключэння міжнароднага

дагавора аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі СССР неаднаразова прапаноўваў дзяржавам, якія маюць ядзерную зброю, умовіцца аб мараторыі на любыя ядзерныя выбухі, пачынаючы з узаемна ўзгодненай даты. На жаль, ажыццявіць гэты важны крок пакуль што не ўдалося.

У імкненні садзейнічаць спыненню небяспечнага саборніцтва ў нарошчванні ядзерных арсеналаў і жадаючы падаць добры прыклад, Савецкі Саюз прыняў рашэнне спыніць у аднабаковым парадку любыя ядзерныя выбухі, пачынаючы з 6 жніўня гэтага года. Мы заклікаем урад Злучаных Штатаў спыніць з гэтай жа даты, якая ва ўсім свеце адзначаецца як

дзень трагедыі Хірасімы, свае ядзерныя выбухі. Наш мараторый аб'яўляецца да 1 студзеня 1986 года. Ён будзе, аднак, дзейнічаць і далей, калі ЗША са свайго боку будуць устрымлівацца ад правядзення ядзерных выбухаў.

Няма сумненняў, што ўзаемны мараторый СССР і ЗША на любыя ядзерныя выбухі паслужыў бы добрым прыкладам і для іншых дзяржаў, якія маюць ядзерную зброю.

Савецкі Саюз чакае, што Злучаныя Штаты пазітыўна адгукнуцца на гэты пачынае, спыняць свае ядзерныя выбухі.

Гэта адпавядала б спадзяванням і надзеям усіх народаў.

падзеі • людзі • факты

падзеі • людзі • факты

падзеі • людзі • факты

АЛІМПІАДА-96

ЛЕНІНГРАД — АФІЦЫЙНЫ КАНДЫДАТ

Горад-герой Ленінград стаў афіцыйным кандыдатам на правядзенне XVII зімніх Алімпійскіх гульняў 1996 года. Заяўку аб запрашэнні да сябе Белай Алімпіяды ад імя гарадскога Савета ўручыў прыбыўшаму суды прэзідэнту МАК Хуану Антонію Самаранчу старшыня выканкома Ленсавета В. Ходыраў.

Уручаючы гэты дакумент, ён запэўніў, што гарадскі Савет зробіць усё неабходнае для паспяховага правядзення саборніцтваў, арганізацыі добрага абслугоўвання ўдзельнікаў, афіцыйных асоб, газцей, журналістаў. Ленінградцы прыкладуць усе намаганні для таго, каб Белая Алімпіада-96 прайшла ў святочнай атмасферы, у поўнай адпаведнасці з Алімпійскай хартыяй і ўвянчалася поспехам ва ўсіх адносінах.

У слове ў адказ Х. А. Самаранч сказаў, што ўручэнне ленінградцамі гэтага дакумента азначае, што Савецкі Саюз, савецкі спорт цесна звязаны з Алімпійскім рухам. Вы — важная частка гэтага руху, сказаў ён. Шматлікія спартакіяды, чэмпіянаты свету і Еўропы сведчаць аб вашых вялікіх магчымасцях. Але асабліва іх падкрэсліла Алімпіада-80 у Маскве. Мы ўсе памятаем аб тым, што Ленінград таксама прыняў актыўны ўдзел у той алімпіядзе. Для Алімпійскага руху высокі гонар атрымаць заяўку, якая зыходзіць ад такога буйнога, з вялікімі спартыўнымі традыцыямі горада. Х. А. Самаранч выказаў надзею, што заяўка ленінградцаў будзе задаволена.

У Маскве Прэзідэнту МАК было ўручана пісьмо члена Палітбюро ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. Грамыкі, у якім выказваецца падтрымка прапановы выканаўчага камітэта Ленінградскага гарадскога Савета народных дэпутатаў аб правядзенні ў горадзе Ленінградзе XVII зімніх Алімпійскіх гульняў.

Ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР зроблена заява, што ўладам горада Ленінграда, Нацыянальнаму алімпійскаму камітэту СССР і ўсім спартыўным арганізацыям Савецкага Саюза будуць аказаны ўсямерная дапамога і падтрымка, неабходныя для паспяховага правядзення зімніх Гульняў у адпаведнасці з правіламі Алімпійскай хартыі.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

МАНТАЖ НА АРБІЦЕ

У адпаведнасці з намечанай праграмай палёту Уладзімір Джанібекаў і Віктар Савіных ажыццявілі выхад на знешнюю паверхню арбітальнай навуковай станцыі «Салют-7» і ўстанавілі дастаўленыя грузавым караблём «Прагрэс-24» дадатковыя панелі на трэцюю сонечную батарэю. У цяперашні час усе тры сонечныя батарэі станцыі аснашчаны камплектамі дадатковых секцый, якія ўключаны ў адзіную сістэму электрасілкавання палітэмага комплексу.

У працэсе выхаду былі выпрабаваны скафандры паўцвёрдага тыпу па-

лепшанай канструкцыі, мадыфікаваныя з улікам вопыту работы ў адкрытым космасе папярэдніх экіпажаў станцыі «Салют».

Пасля завяршэння запланаваных аперацый Уладзімір Джанібекаў і Віктар Савіных вярнуліся ў памяшканне станцыі.

На працягу ўсяго выхаду агульнай працягласцю 5 гадзін з дапамогай партатыўнай медыцынскай апаратуры ажыццяўляўся запіс электракардыяграм у абодвух касманаўтаў на магнітную стужку і рэгістраваўся рад іншых фізіялагічных параметраў. Атрыманая інфармацыя будзе выкарыстана для ацэнкі самаадчування і працаздольнасці касманаўтаў на розных этапах знаходжання ў адкрытай касмічнай прасторы.

НОВАЯ ПРАДУКЦЫЯ

ГАЮЧАЯ «ТКАНІНА»

Імгненна спыняць знешні крывацёк, стаць верным памочнікам хірурга і зубнога ўрача можа «Полікапран» — гемастатычная «тканіна», распрацаваная вучонымі Белдзяржуніверсітэта.

Яе атрымліваюць са звычайнага цэлюлознага трыкатажнага палатна, якое на працягу сутак апрацоўваецца ў спецыяльным раствору. «Полікапран» не ўзаемадзейнічае з лекавымі рэчывамі кіслотнага характару, гемастатычны, не парушае працэсаў рэгенерцыі тканак, цалкам разыходзіцца ў арганізме за 23-28 сутак, а галоўнае — мае выключнае кроваспыняльнае дзеянне. Пры дапамозе яго знешні крывацёк можна спыніць імгненна, а ўнутраны — за 20—30 секунд.

МОВАЙ ЛІЧБАУ

СТАТЫСТЫЧНЫ ДАВЕДНІК

У выдавецтве «Беларусь» пабачыў свет чарговы выпуск штогадовага кароткага статыстычнага даведніка — «БССР у лічбах, 1984 год», падрыхтаванага Цэнтральным статыстычным упраўленнем Беларускай ССР. У ім змешчаны дадзеныя аб эканамічным і сацыяльным развіцці рэспублікі ў чацвёртым годзе адзінацатай пяцігодкі ў супастаўленні з 1940, 1960, 1970, 1975, 1980 і 1983 гадамі.

Асобны раздзел даведніка — «Народная адукацыя і культура». У падраздзелах даюцца звесткі аб колькасці масавых бібліятэк, клубных устаноў, кінаўстаноў, выпуску кніг і брашур, часопісаў і газет. У прыватнасці, летась было выпушчана 3 264 назвы кніг і брашур агульным тыражом 50,6 мільёна экзэмпляраў, выходзіла 106 часопісаў і іншых перыядычных выданняў — гадавы тыраж 36,2 мільёна экзэмпляраў, 207 газет разавым тыражом 5,2 а гадавым — 881 мільён экзэмпляраў.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

СПРАЎЛЯЮЦЬ НАВАСЕЛЛІ

У вёсцы Астрэмечэва — цэнтральнай сядзібе калгаса-камбіната «Памяць Ільіча» Брэсцкага раёна — вялікае навааселле. На вуліцы Свабоды будаўнікі

здалі ў эксплуатацыю каля сарака добраўпарадкаваных кватэр. У іх пасяліліся сем'і механізатараў і жывёлаводаў. У кожным доме — адна-дзве кватэры з цэнтральным ацяпленнем, гараж і халоднай вадой, прыродным газам. Есць падсобныя памяшканні, падвалы з некалькіх секцый.

Падрыхтавана да здачы ў эксплуатацыю яшчэ 17 катэджаў, а ўсяго па заказе калгаса-камбіната будаўнікі ўзводзяць у пасёлку 350 кватэр.

На будаўніцтва цэнтральнай сядзібы гэтай буйной гаспадаркі, асігнавана больш за дзесяць мільёнаў рублёў.

РАСПРАЦОЎКІ ВУЧОНЫХ

БАБРУЙСКІ ЖЭНЬШЭНЬ

На Бабруйскім гідролізімным заводзе пачалася вытворчасць біяжэньшэню — заменніка каштоўнай прыроднай расліны. Для гэтага ў памяшканні, рэканструяваным сіламі работнікаў прадпрыемства, створаны спецыяльны ўчастак.

З навукова-даследчага інстытута завядчана атрымліваюць штам культуры жэньшэню. Затым ва ўмовах высокай стэрэльнасці на працягу 30 сутак нарошчваюцца яго біямаса.

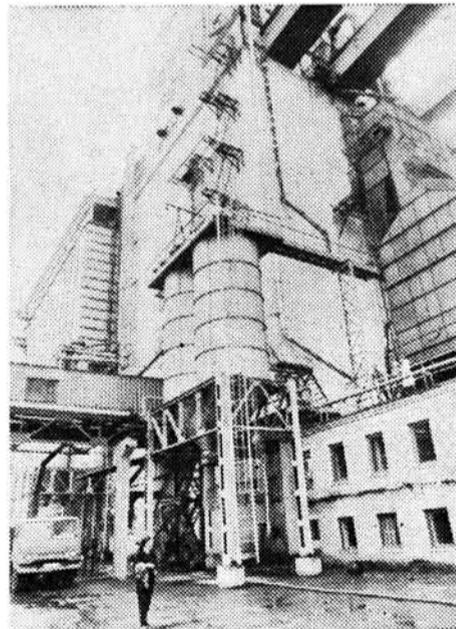
Прамысловы жэньшэнь знаходзіць шырокае прымяненне ў медыцынскай, касметычнай і харчовай прамысловасці. Сёлета будзе выпушчана 10 кілаграмаў сухога жэньшэню, а затым вытворчасць узрасце ў некалькі разоў.

ВЯСКОВЫ НАСТАЎНІК

ПАЛІГЛОТ З СЕЛЬСКАЙ ШКОЛЫ

Новую метадыку самастойнага вучэння замежных моў распрацаваў

УРАДЖАЙ-85

сельскі педагог з Іўеўскага раёна П. Юргялевіч. Яго прапановы зацкавалі вучоных-педагогаў, па іх просьбе ён прачытаў некалькі лекцый у Мінскім і Даўгаўпілскім інстытутах замежных моў.

Трыццацігадовы дырэктар Эйгердаўскай сярэдняй школы дасканала валодае васьмю мовамі. Свае поспехі ён глумачыць не столькі здольнасцямі, колькі працавітасцю.

У багатай уласнай бібліятэцы паліглата, карыстаюцца якой могуць свабодна школьнікі, педагогі і студэнты, мноства кніг, газет і часопісаў на мовах, якімі ён валодае.

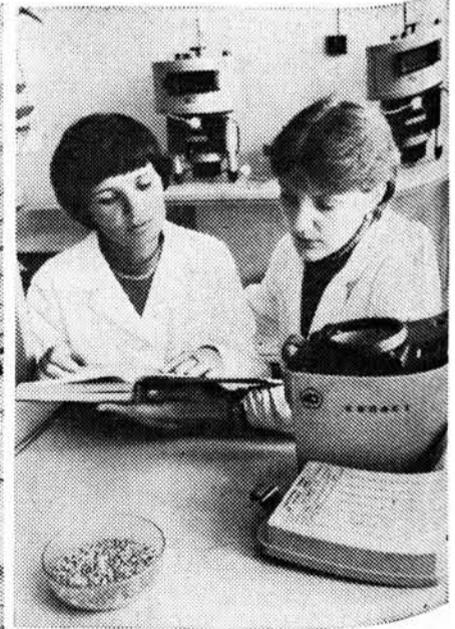
ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МІНСК. Адказы заказ выканалі майстры доследна-эксперыментальнага завода манументальных скульптур і вытворчага ліццы. Яны вырабілі восем бронзавых рэльефаў, якія ўпрыгожаць станцыю «Маскоўская» Пражскага метра.

ПЕТРЫКАЎ. У саўгасе «Ляскавічы» здадзены ў эксплуатацыю сельскі Дом культуры на 300 месцаў. Дзвухпавярховы будынак упрыгожыў цэнтральную сядзібу гаспадаркі. Тут намяраецца адкрыць філіял дзіцячай музычнай школы. Пры Доме культуры створаны духавы аркестр.

ПУХАВІЧЫ. На эксперыментальным заводзе бульбяных прадуктаў у гарадскім пасёлку Мар'іна Горка пущаны цэх па вытворчасці замарожаных паўфабрыкатаў. Першая партыя іх ужо адпраўлена ў магазіны і сталовыя.

Праекты ліній у новым цэху распрацаваны мінскімі вучонымі і канструктарамі.

Добра падрыхтаваўся да прыёму ўраджаю-85 новы, буйнейшы на Гродзеншчыне элеватар Лідскага камбіната хлебапрадуктаў № 2. Сёлета ад калгасаў і саўгасаў Лідскага і суседніх раёнаў паступіць каля 60 тысяч тон збожжа. З уводам у дзеянне ў 1986 годзе другой чаргі яго магутнасці амаль падвоіцца. Адбор проб, разгрузка аўтамашын і аўтапаяздоў, падача збожжа на апрацоўку і захаванне тут поўнасцю механізаваны і аўтаматызаваны.

НА ЗДЫМКАХ: агульны выгляд элеватара; да прыёму збожжа новага ўраджаю рыхтуюцца начальнік вытворча-тэхналагічнай лабараторыі камбіната Генрыета ШУЛЬЦ (злева) і лабарантка Таццяна ЛЫЧКОЎСКАЯ.

ПАЎМІЛЬЁНА РУБЛЁЎ НА КАЛГАСНЫ ДЗІЦЯЧЫ САД

«УНІВЕРСІТЭТЫ» ДЛЯ МАЛЫХ

Было такое ўражанне, што ў вёсцы няма ніводнай жывой душы. Я прайшоў амаль усю цэнтральную вуліцу і не сустрэў нікога на дарозе. Каля гандлёвага цэнтру, праўда, убачыў дзвюх маладых жанчын, але і тыя, відаць, прыехалі сюды з горада праводзіць водпуск. Дзень быў рабочы, людзі працавалі. І толькі тут, у двары ку дзіцячага сада, віравала жыццё. Гоман стаў такі, што, здавалася, нібыта тут не сто дзяцей, а ўсе трыста. Самыя малыя, паўтара-двухгадовыя, гулялі больш-менш спакойна, на многае яны пакуль не здольныя, толькі хадзіць навучыліся. За большымі ж трэба было вока ды вока, каб не ўтварылі чаго. Яны лезлі усюды, куды, здавалася, дзіцяці дабрацца немагчыма. Я наспачуваў дзясціне-выхавальніцы, маўляў, клопатаў ёй з такімі неслухамі. Тая ветліва ўсміхнулася і развала рукамі:

— Нічога не зробіш, гэта ж дзеці...

Кірава раней месціўся ў старым будынку школы, якая пераехала ў новы, трохпавярховы. Гэты ж дом для дзяцей быў узведзены два гады назад. Гаспадарцы ён абышоўся паўмільёна. Сума, згадзіцца, немалая. Але кожны рубель тут укладзены разумна.

Па-першае, праект. Распрацавалі яго мінскія архітэктары. Сучасны двухпавярховы комплекс не выбіваецца з вясковага пейзажу, а ўдала гарманіруе з навакольнымі пабудовамі — пераважна аднапавярховымі дамамі калгаснікаў. Гэта адзін бок — эстэтычны. З практычнага пункту гледжання, праект добры тым, што ўлічвае пашырэнне дзіцячага сада. Зараз ён разлічаны на 140 месцаў. Пры неабходнасці яго можна пашырыць удвая.

Унутры комплексу перш за ўсё заўважаеш утульнасць і выключную чысціню. Падлога ўслана дыванамі, прыгожая і зручная мэбля падабрана па росту дзяцей, рацыянальна размешчана. Музыкальная і спартыўная залы, дзе займаюцца малыя, вельмі прасторныя і адпаведна абсталяваныя. І яшчэ адзначыць для сябе, што будынак даволі ўдала размешчаны: ва ўсіх дзіцячых пакоях многа сонца. Словам, на такую справу патраціць паўмільёна не шкада.

Пра гэта мы гаварылі са старшынёю калгаса Героём Сацыялістычнай Працы Сяргеем Лямешчанкам, які ўжо 26 гадоў нязменна кіруе гаспадаркай.

— Дзіцячы сад — гэта толькі адзін з аб'ектаў, пабудаваных на калгасныя сродкі і, дарэчы, не самы дарагі, — расказвае старшыня. — Вось спартыўна-культурны комплекс сапраўды каштаваў нам грошай. Будаўніцтва яго абышоўся ў два з паловаю мільёна рублёў. Затое тут будзе вялікая канцэртная зала, два басейны...

Сродкі на гэце будаўніцтва калгасу даюць яго прыбыткі. Прадаючы дзяржаўнае мяса, малако, збожжа, кансерваную гародніну, якая вырабляецца на ўласным заводзе, і многую іншую сельскагаспадарчую прадукцыю, калгас атрымлівае ў год 3 мільёны рублёў чыстага даходу. Палова гэтай сумы накіроўваецца на сацыяльнае развіццё будаўніцтва жылля (10—15 кватэр у год), клубаў, магазінаў, бытавых устаноў і г. д.

Прамога прыбытку калгасу эксплуатацыя гэтых аб'ектаў не дае. Даходы ад іх нават не заўсёды пакрываюць сумы, затрачаныя на ўтрыманне, ужо не кажучы пра тое, што вернуцца грошы, выдаткаваныя на будаўніцтва. Возьмем той жа дзіцячы сад. На ўтрыманне ў ім аднаго малага затрачваецца 40 рублёў у месяц, а бацькі плацяць за гэта ўсяго 12 рублёў. Такім чынам, у год калгас расходзе 56 тысяч, а вяртае толькі 15. Але такая арыфметыка не бянтэжыць старшыню.

— Для нас больш важна,

каб жанчына-маці мела магчымасць працаваць, не думаючы пра тое, што дзіця яе не дагледжана, — гаворыць Сяргей Лямешчанка. — А што тычыцца платы, дык гэта не толькі ў нас яна такая мізэрная, а па ўсёй краіне, як у горадзе, так і ў вёсцы. Пра якасць жа выхавання ў дзіцячым садзе і гаварыць не даводзіцца. Дзе, вы мне скажыце, знойдзе бабуля час забаўляць малага якімі-небудзь гульнямі ці вучыць яго грамаце, калі ёй трэба і абед зварыць, і жывёлу дагледзець, і агарод прапалоць.

З думкай старшыні нельга не пагадзіцца. Узровень выхавання дзіцяці павінен адпавядаць узроўню развіцця грамадства. Калі, скажам, дваццаць гадоў назад вясковая дзяўчынка ці хлапчук прыходзілі ў першы клас школы, не ведаючы ні літараў, ні лічбаў, гэта ўспрымалася нармальна: школа навучыць. Сярод сённяшніх вясковых першакласнікаў (я ўжо не кажу пра гарадскіх) вам цяжка будзе знайсці такі прыклад. І практыка паказвае, што малыя, якія выхоўваліся ў дзіцячым садзе, звычайна інтэлектуальна больш развітыя за сваіх аднагодкаў, якія выхоўваюцца дома. Яшчэ да школы яны навучыліся лічыць, карыстацца лічбамі і матэматычнымі знакамі, нават складаць і рашаць простыя арыфметычныя задачкі, чытаць па складах, пісаць літары і некаторыя словы.

Я прысутнічаў на адным з такіх заняткаў у дзіцячым садзе калгаса імя Кірава. Гэта было вельмі падобна на школу, прыгадалася, што менавіта так васемнаццаць гадоў назад я займаўся ў першым класе. Іншым было толькі тое, што за столікамі сядзелі хлопчыкі і дзяўчыныкі пяці-шасці гадоў і вучоба больш паходзіла на займальную гульню, чым на школьны ўрок.

У час веснавых палых работ і ў перыяд уборкі ўраджая сельскай дашкольнай установы пераводзіцца на 12—14-гадзінны рэжым работы. Функцыяніруюць таксама дзіцячыя сады, дзе малыя знаходзіцца круглыя суткі. Гэта робіцца ў залежнасці ад умоў працы бацькоў і з улікам іх пажаданняў.

Зразумела, каб чамусьці навучыць гэтых малых, выхавачелю трэба быць вельмі цярылівым чалавекам і мець спецыяльную адукацыю. Ларыса Сыцько, якая расказвала мне пра гэта, працуе з дзецьмі першы год пасля сканчэння педагагічнага вучылішча, дзе, акрамя агульнаадукацыйных дысцыплін, яна ввучала пытанні анатоміі і фізіялогіі дзіцяці, асновы педыятрыі, агульнай і дзіцячай псіхалогіі, гігіены дашкольнага ўзросту і г. д. Да таго ж Ларыса выдатна арыенту-

ецца ў літаратуры для дзяцей, ведае методыку навучання малых і разбіраецца яшчэ ў многіх іншых рэчах, патрэбных чалавеку яе прафесіі.

Марыя Сай, з якой я сустраўся ўжо ў Мінску, усё сваё жыццё прысвяціла выхаванню дзяцей. Пачынала таксама з дзіцячага сада. Цяпер яна — начальнік упраўлення па дашкольнаму выхаванню Міністэрства асветы Беларусі.

За апошнія пяць гадоў педагагічнымі інстытутамі і вучылішчамі Беларусі падрыхтавана больш за 8,5 тысячы спецыялістаў дашкольнага выхавання. Цяпер у нашай рэспубліцы 74 працэнты педагагічных работнікаў (у тым ліку музычных кіраўнікоў) маюць вышэйшую альбо сярэднюю педагагічную адукацыю.

— Інтэлектуальнае развіццё дзіцяці — гэта не адзінае, а толькі частка таго, на што мы звяртаем увагу ў нашай рабоце, — расказвае Марыя Сай. — Я б вылучыла яшчэ два бакі: бытавы і маральны. Бытавы — гэта ўсё тое, што спрыяе здароўю дзяцей, аберагае іх ад хвароб. Тут многае залежыць ад рацыянальнага харчавання, гігіены, загартоўвання, штоздэннай ранішняй гімнастыкі, актыўных гульняў, спецыяльных заняткаў фізкультурай. Спартыўныя гульні, эстафеты, спартакіяды, якія мы арганізоўваем для дзяцей, развіваюць іх сілу, спрыт, хуткасць, каардынацыйныя здольнасці, трываласць, а значыць і ўмацоўваюць здароўе.

Што ж тычыцца маральнага аспекту, — працягвае Марыя Сай, — дык тут наша задача выхаваць у дзяцей любоў да Радзімы, уважлівае стаўленне да старэйшых, таварыскасць і калектывізм, культуру паводзін. Працавітасць таксама павінна закладвацца з малых гадоў. Таму мы даручаем дзецям займацца пасільнымі для іх справамі: вырошчываць кветкі, паліваць градкі, карміць птушак, сервіраваць стол і прыбраць посуд, рабіць цацкі для самых маленькіх і падарункі да святаў сваім бацькам. Такія заняткі не толькі пашыраюць круггляд дзіцяці, але і выхоўваюць у яго жаданне працаваць, прыносіць карысць тым, хто побач, уключаюць у працу па ўласнай ініцыяцыі, а не па загаду. У большай ступені, зразумела, гэта тычыцца старэйшых нашых выхаванцаў — 5—6 гадовых дзяцей.

Словам, маленькія жыхары беларускіх вёсак праходзяць у сваіх утульных садах сапраўдныя дзіцячыя універсітэты.

I. СТРАКАЎСКІ.

Пынто, героі Прощаўскай падпольнай арганізацыі... У памяць аб іх подзвігах узведзены на Кургане дружбы абеліскі.

Нябачнымі ніцямі памяць аб гераічным мінулым звязана з сучаснасцю і накіравана ў будучыню. Вось чаму ў гэты дзень на кургане сустраліся не толькі пасівельныя ветэраны, але і маладыя прадстаўнікі брацкіх рэспублік. Ім таксама ёсць чым ганарыцца. Змацаваная крывёю садружнасць шырыцца і мацнее ў мірнай стваральнай працы. З дапамогай беларусаў вырас на пскоўскай зямлі саўгас «Беларускі» — буйная механізаваная гаспадарка з жывёлагадоўчым комплексам і сучасным пасёлкам. Прадукцыя пскоўскіх заводаў добра вядома ў Мінску, Віцебску, Рызе.

Эстафета пакаленняў працягваецца. Пройдуць гады, але ва ўсе часы, як і сёння, па трох аляях, высаджаных беларусамі, рускімі і латышамі, будуць ісці да Кургана дружбы людзі...

НЕ МАЕ АНАЛАГА У СВЕЦЕ

МАЦНЕЙ ЗА АЛМАЗ

У Інстытуце фізікі цвёрдага цела і паўправаднай Акадэміі навук Беларускай ССР створаны новы звышцвёрды матэрыял, які не мае аналагаў у свеце. Ён прызначаны для аснашчэння металарэзнага інструмента. Па сваіх уласцівасцях ён значна перавышае атрыманы раней у тым жа інстытуце інструмент з полікрышталёў кубічнага нітрыду бору, які запатэнтаваны ў ЗША, ФРГ, Швецыі і шэрагу іншых прамысловых развітых краін.

— Новы звышцвёрды матэрыял наглядна ілюструе вялікія магчымасці сучасных тэхналогій, якія выкарыстоўваюць высокія ціскі і тэмпературы, — гаворыць дырэктар інстытута акадэмік Барыс Бойка. — Яны дазваляюць атрымліваць рэчывы з уласцівасцямі, якія не дасягаюцца іншымі шляхамі. Спецыяльна для гэтага ў інстытуце створана арыгінальнае абсталяванне, якое здольна развіваць вялікія ціскі пры тэмпературы звыш трох тысяч градусаў. Падобна таму, як графіт у гэтых умовах ператвараецца ў алмаз, так нітрыд бору трансфармуецца ў кубічную структуру незвычайнай цвёрдасці.

Упершыню ў свеце буйныя полікрысталі кубічнага нітрыду бору без дапамогі каталізатара сінтэзавалі тут у 1970 годзе. Затым зноснастойкасць «цуд-алмаза» (яго назвалі «Белбор») удалося павысіць у 1,5—2 разы. Дабавіўшы ў «цеста» розныя кампаненты, можна рэгуляваць якасць «выпечкі». На базе гэтай тэхналогіі ў СССР разгорнута прамысловая вытворчасць інструмента, прымяненне якога ў народнай гаспадарцы эканоміць у год не менш 10 мільёнаў рублёў.

І вось — яшчэ адзін поспех беларускіх вучоных. Новы рэжучы інструмент у параўнанні з папярэднікам мае ў 2—3 разы большую зноснастойкасць і лепш працістаць ударным нагрузкам.

— Найбольш эфектыўны ён пры апрацоўцы металаў і сплаваў высокай цвёрдасці, — гаворыць адзін з аўтараў распрацоўкі, загадчык лабараторыі сінтэзу звышцвёрдых матэрыялаў, доктар тэхнічных навук Анатоль Мазурэнка. — Чысціня паверхні апрацаванай дэталі — як пасля паліравання. Новы «Белбор» незамены і для аснашчэння такога прагрэсіўнага абсталявання, як аўтаматычныя лініі і станкі з лічбавым праграмным кіраваннем, гэта значыць там, дзе неабходна высокая стабільнасць рэжучага інструмента і яго працяглая работа без перазаточки. Вядома ж, ён з поспехам будзе служыць для бурэння глыбокіх свідравін.

Паколькі трываласць гэтага звышцвёрдага матэрыялу традыцыйным спосабам змераць цяжка, давалася звярнуцца да ўскосных вымярэнняў. Шасціміліметровы «грыфель» з новага матэрыялу паспрабавалі стачыць наждачным кругам з карбіду крэмнія, які ў агульнапрынятай шкале Маоса па цвёрдасці ўступае толькі алмазу. Да поўнага сцірання ўзор «прабег» 200 кіламетраў. «Белбор», які прымяняецца ў буйных каронках, іншы раз у 1,5 раза перавышае па зноснастойкасці сінтэтычныя полікрысталі алмаза, вытрымлівае да 7 кіламетраў праходкі.

Новы матэрыял у многа разоў таннейшы за прыродны алмаз.

Уладзімір БІБІКАЎ.

НА МЯЖЫ ТРОХ РЭСПУБЛІК

Курган дружбы — невысокі ўзгорак, насыпаны рукамі беларусаў, рускіх і латышоў на перасячэнні граніц трох брацкіх рэспублік. Штогод, у першую нядзелю ліпеня, на традыцыйную сустрэчу былых воінаў, партызан, падпольшчыкаў, працаўнікоў тылу тут збіраюцца сотні людзей з розных куткоў Беларусі і Латвіі, з гарадоў і вёсак Пскоўшчыны.

У суровыя гады Вялікай Айчыннай народныя месціўцы разам абаранялі гэты партызанскі край, дзе насельніцтва ўсе гады акупацыі жыло па савецкіх законах.

Бясстрашны камандзір беларускіх партызан Уладзімір Сімацкі, Герой Савецкага Саюза латыш Імант Судмаліс, сакратар Себежскага падпольнага райкома ВЛКСМ руская Марыя

Пынто, героі Прощаўскай падпольнай арганізацыі... У памяць аб іх подзвігах узведзены на Кургане дружбы абеліскі.

Нябачнымі ніцямі памяць аб гераічным мінулым звязана з сучаснасцю і накіравана ў будучыню. Вось чаму ў гэты дзень на кургане сустраліся не толькі пасівельныя ветэраны, але і маладыя прадстаўнікі брацкіх рэспублік. Ім таксама ёсць чым ганарыцца. Змацаваная крывёю садружнасць шырыцца і мацнее ў мірнай стваральнай працы. З дапамогай беларусаў вырас на пскоўскай зямлі саўгас «Беларускі» — буйная механізаваная гаспадарка з жывёлагадоўчым комплексам і сучасным пасёлкам. Прадукцыя пскоўскіх заводаў добра вядома ў Мінску, Віцебску, Рызе.

Эстафета пакаленняў працягваецца. Пройдуць гады, але ва ўсе часы, як і сёння, па трох аляях, высаджаных беларусамі, рускімі і латышамі, будуць ісці да Кургана дружбы людзі...

XII СУСВЕТНЫ: СВАБОДНЫ АБМЕН ДУМКАМІ

ВЫСАКАРОДНЫЯ МЭТЫ ФЕСТЫВАЛЮ

XII Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у Маскве завяршыўся. На працягу тыдня, з 27 ліпеня па 3 жніўня, над сталіцай Саветскага Саюза звінелі песні міру і дружбы на розных мовах свету. Звыш 20 тысяч дэлегатаў больш чым са 150 краін сабраў маскоўскі форум. Для юнацтва планеты фестываль стаў выдатнай магчымасцю бліжэй пазнаць і зразумець аднаго, абмеркаваць самыя вострыя праблемы сучаснасці, у сяброўскіх дыскусіях выпрацаваць агульную платформу дзеянняў прагрэсывага маладзёжнага руху. Высакародныя мэты форуму дакладна і ёміста выказаны ў яго пачынальным лозунгу «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу».

Кожны дзень фестывалю, акрамя дзён адкрыцця і закрыцця, быў прысвечаны пэўнай тэме, якая хвалюе сённяшняю моладзь: мір, прадукцыйнае ядзернай вайны, раззбраенне; антыімперыялістычная салідарнасць; правы моладзі і студэнтаў, эканамічнае супрацоўніцтва, бяспека і супрацоўніцтва; дзень краіны-гаспадыні фестывалю. Важнейшым элементом праграмы стала дзясціна тэматычных цэнтраў. Сярод іх — цэнтр міру і раззбраення, цэнтр правоў працоўнай моладзі, антыфашысцкі цэнтр, цэнтр руху недалучэння, цэнтр аховы навакольнага асяроддзя і іншыя — усяго 15. У кожным з іх адбыўся шырокі і папулярны абмен думкамі ў форме дыскусій, канферэнцый, «круглых сталоў», тэматычных сустрэч і сустрэч па прафесійных інтарэсах. Культурнай кожнага дня фестывалю сталі цэнтральныя мерапрыемствы, прысвечаныя адпаведнай тэме дня. Свабодны абмен думкамі быў абавязковай, гарантаванай і галоўнай умовай маскоўскага форуму.

Дэлегацыя моладзі Беларусі, у якую ўваходзіла 56 чалавек, прымала актыўны ўдзел ва ўсіх мерапрыемствах фестывалю. Восем хроніка толькі аднаго дня.

Гасцініца «Расія». Тут адбылася сустрэча дэлегатаў нашай рэспублікі з дэлегацыяй партугальскай моладзі. Барацьба за мір, раззбраенне. Гэтыя і іншыя пытанні гора абмяркоўвалі юнакі і дзяўчаты дзвюх краін.

ВДНГ. Беларуская дэлегацыя прыняла ўдзел у мітынгу «Моладзь і студэнты за свае правы».

Інтэрклуб Севастопальскага раёна г. Масквы. У рознакаляровым карагодзе мільгаць узбекскія цюбейкі і украінскія сарафаны. Песняй, музыкай, танцамі сустракаюць гасцей прафесій-

ныя і самадзейныя артысты. На ўрачыстым мітынгу-канцэрце выступіла і беларуская дэлегацыя.

Цэнтр па пытаннях эканамічнага крызісу і яго сацыяльна-эканамічных вынікаў. Тут адбылася сустрэча прадстаўнікоў розных дэлегацый, у тым ліку і беларускай, з ганаровым гасцем фестывалю, афрыканскім пісьменнікам Олегам Ла Гума, вядомым ва ўсім свеце барацьбітом супраць апартаіду.

Антыфашысцкі цэнтр. Нашы дэлегаты прынялі ўдзел у дыскусіі «Сучасны фашызм, неанацизм, мілітарызм і рэваншысцкія тэндэнцыі — пагроза міру, бяспецы і свабодзе народаў».

Цэнтр навуковай і творчай моладзі. Тут члены беларускай дэлегацыі пазнаёміліся з многімі маладымі вучонымі, пісьменнікамі, мастакамі, музыкантамі з розных краін свету. Цікавай была гутарка з маладым урачом з Нова-Сібірска Ганнай Ерафеевай. Яна вядома сваімі смелымі аперацыямі на сэрцы, лічыцца аўтарытэтным хірургам-кардыёлагам.

І такім багатым на сустрэчы, знаёмствы, дыскусіі, прасякнутым духам міру і дружбы быў кожны дзень фестывалю, які пакінуў у нашых дэлегатаў незабыўнае ўражанне.

Удзельнікі і гасці маскоўскага форуму мелі магчымасць пазнаёміцца з нашай рэспублікай не толькі праз кантакты з членамі беларускай дэлегацыі, але і ў культурна-выставачным комплексе БССР, адным з семнаццаці комплексаў, што размясціліся ў Цэнтральным парку імя Горькага. За тыдзень работы фестывалю наш комплекс наведалі дзясці тысяч людзей. Тут гасці змаглі ў поўную меру адчуць рытм часу, па якім жыве сёння моладзь нашай рэспублікі. Умельцы ганчары, ткачы, як бы ўваскрэшалі тыя вытокі працавітасці, таленту, фантазіі беларускіх майстроў, якія сёння ўзводзяць гарады, будуць магутныя БелаЗы і збіраюць трактары «Беларусь». Культурная праграма ўзмацняла гэта эмацыянальнае ўспрыняцце.

Для многіх удзельнікаў фестывалю наведанне Масквы, знаёмства з культурна-выставачнымі комплексамі рэспублік, па-сутнасці, было першым знаёмствам з рэальным каштоўнасцямі нашай краіны, з савецкім ладам жыцця. Таму работнікі беларускага комплексу імкнуліся як мага больш праўдзіва і шырока раскаваць аб нашых дасягненнях, вясці шчырыя і канструктыўныя дыялог.

Наш комплекс прыняў шмат ганаровых гасцей, відных дзеячаў міжнароднага

камуністычнага руху. У памяці ўсяго калектыву комплексу надоўга застаецца наведанне Генеральнага сакратара ЦК Кампартыі В'етнама Ле Зуана, Генеральнага сакратара Кампартыі Ірланды Джэймса Сцюарта, вядомага грамадскага дзеяча з Намібіі Эндру Шылонга і іншых ганаровых гасцей.

Для многіх маладых людзей з краін, што сталі на шлях развіцця, прыклад Беларусі, якая ў гістарычна кароткі тэрмін стала высокаразвітай індустрыяльнай рэспублікай, не толькі цікавы, але і павучальны. Таму зразумелая таў ўвага, з якой гасці комплексу знаёмліліся з экспанатамі фотавыстаўкі «Моладзь Беларусі—XII Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў». Лічылі і факты, якія раскаваюць аб беларускім камсамоле, яго ўпэўненым поспе ў шэрагах тых, хто сёння змагаецца за паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, росквіт навукі і культуры, далі магчымасць гасцям комплексу пазнаёміцца з рэальнымі дасягненнямі развіцця сацыялізму, яшчэ мацней адчуць поціск рукі, якім наша моладзь заўсёды гатова абмяняцца з сябрамі.

З прыемнасцю чытаем словы, якія пакінулі ў кнізе водгукаў гасці нашага комплексу.

«Шлю самую гарачыя віншаванні беларускаму народу. На мяне зрабіла незабыўнае ўражанне наведанне вашага павільёна. Я спадзяюся пабываць у вашай цудоўнай рэспубліцы. Чарльз Корбет, студэнт, член дэлегацыі Дамініканскай Рэспублікі».

«XII Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў унёсе дастойны ўклад у справу барацьбы за мірнае суіснаванне паміж народамі. Наша дэлегацыя, у склад якой уваходзіць прадстаўнікі 43 штатаў, была здзіўлена прыгажосцю Саветскага Саюза і гасціннасцю савецкіх людзей. Вялікае задавальненне выклікала ў мяне наведанне беларускага павільёна. Асабліва моцнае ўражанне зрабілі народныя промыслы. Вялікае дзякуй. Дора Кардэнас, інжынер-хімік, Х'юстан, Тэхас, ЗША».

Нам, краіне-гаспадыні фестывалю, безумоўна, прыемна, што маскоўскі форум стаў для тысяч яго дэлегатаў і гасцей незабыўным святам, даў выдатную магчымасць для шчырых дыскусій і шырокага абмену думкамі па актуальных праблемах сучаснасці, для выпрацоўкі платформы сумеснай барацьбы супраць ядзернай небяспекі.

НА ЗДЫМКУ: члены беларускай дэлегацыі на Краснай плошчы ў Маскве.

На прасторах Родины

ЧЕРНЫЕ ПЕСКИ
ВОЗВРАЩАЮТСЯ К ЖИЗНИ

Тот, кто не бывал в Каракумах (в переводе с туркменского языка — Черные Пески), представляет себе эту крупнейшую песчаную пустыню мира неким безжизненным и немалым сыпучим царством, океаном движущихся барханов, раскаленным адом. И это похоже на правду. Если не считать весны. В апреле здесь безбрежные поля сочных тюльпанов, россыпи алых маков, свежая зелень, одним словом — рай.

Но через неделю-другую пустыня выглядит по-иному. В иллюминаторе самолета, летящего над Каракумами, открывается мрачная картина: от горизонта до горизонта — рыжая земля, исполосованная мертвыми руслами рек и ручьев. Ни малейшего намека на жизнь. Она испарилась вместе с весенними водами, и вернуть ее, кажется, невозможно.

И вдруг замечаешь внизу темно-синюю нить реки. Даже в летний зной ее берега одеты в густую зелень, а вправо и влево расходятся рукавами, вторгаясь в пустыню, огромные квадраты и прямоугольники плантаций: хлопковые поля, сады, бахчи, виноградники. Кое-где река раздается вширь; на зеркале вод отчетливо проступают черные пятна рыбацких катеров.

Так выглядит с птичьего полета Каракумский канал — крупнейшее гидротехническое сооружение современности, вернувшее к жизни прилегающие к нему миллионы гектаров Черных Песков.

На сегодняшний день его трасса протянулась на 1100 километров. Это сопоставимо с длиной рек, рожденных природой без участия человеческой воли. Сравним: в Европе — Рейн (1320 километров) или Висла (1068), в Азии — Ганг (2700), в Африке — Вольта (1600), в Южной Америке — Уругвай (1609), и т. д. Как видим, нить Каракумского канала на карте земного шара не затеряется.

Вот несколько любопытных фактов из биографии крупнейшей в мире рукотворной реки:

— Работы начались в середине 50-х годов, в 1959 году вступила в строй первая очередь канала, в 70-х годах затраты на его строительство окупились, а к 1985 году получено 4 миллиарда рублей прибыли.

— Максимальная глубина русла — более 6 метров, а самый широкий разлив — 120-130 метров. Крупнейшее из водохранилищ на трассе канала вмещает 875 миллионов кубометров воды.

— Канал относится к типу ирригационных. Создание в его зоне новых оазисов позволило Туркмении утроить производство хлопка по сравнению с 1959 годом до 1,2 миллиона тонн. Увеличилось производство овощей, фруктов, бахчевых, цитрусовых, ягод, а также кормов для молочного скота.

— Ирригационный по преимуществу канал можно считать комбинированным: помимо основной профессии, он имеет несколько других. На протяжении 450 километров искусственная река судоходна, теплоходы на подводных крыльях стали популярны в тех местах, где раньше единственным видом транспорта был верблюд. В ближайшее время суда смогут проходить от реки Амударья до столицы Туркмении — Ашхабада (800 километров). Протянутые от канала разветвленные водоводы питают несколько городов республики, усадебные колхозы и совхозы, отдаленные пустынные пастбища, газопромыслы и самую большую в Туркмении ГРЭС. Помимо всего прочего, искусственная река стала обширной зоной отдыха, где размещены санатории, профилактории...

Каракумский канал — без преувеличения грандиозное сооружение. Соразмерим, однако, масштаб ирригационных работ в Туркмении с тем, что намечено сделать в стране в соответствии с Долгосрочной программой мелиорации земель в СССР, которая была принята в конце 1984 года. Популярное изложение этого документа занимает газетную полосу, а Каракумскому каналу здесь уделено всего семь строк — небольшой абзац. Оно и понятно. До конца века в Туркмении площадь орошаемых земель (прежде всего — на базе канала) будет доведена до 1,3—1,4 миллиона гектаров. По меркам общесоюзной мелиоративной программы это не так много.

На сегодняшний день страна имеет 33 миллиона гектаров орошаемых и осушенных угодий, на которых производится весь хлопок и рис, две трети овощей, около половины фруктов и винограда, четвертая часть грубых и сочных кормов для скота. В 1986—1990 годах этот золотой фонд земель увеличится на 7 миллионов гектаров, а к 2000 году — до 49—53 миллионов гектаров (из них 30—32 миллиона — орошаемые площади). Так что Каракумский канал, несмотря на его впечатляющие размеры и эффективность, не более чем частный эпизод будущей гидромелиоративного строительства в СССР.

Лев ВОСКРЕСЕНСКИЙ.

Віцебск. Від на цэнтральны ўнівермаг і гасцініцу «Віцебск». Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

МЫ ПИСАЛИ ўжо аб тым, што Беларускае грамадства «Радзіма» с 1 по 10 июля праводзіла вистрача дзетей нашых саотечественнікаў, котрыя в разное время отдыхалы в пионерских лагерях под Минском. Боле 20 лет тому назад нашими первыми гостями были мальчишки и девчонки из Бельгии, а первым пионерским лагерем, принявшим их, стала «Крыжовка». Потом дети приезжали в «Лесную сказку», в «Зеленый бор», последние годы — в «Звездный». Теперь эти названия напоминают молодым людям в Канаде и Австралии, Англии и Бельгии, Голландии и Италии, во Франции, Финляндии, Федеративной Республике Германии, Швеции о чудесном отдыхе, крепкой дружбе, о стране, где родились их отцы и деды, о земле, которая никогда не будет им чужой.

В этом году к нам в гости приезжали юноши и девушки из Австрии и Голландии. Для них это была вистрача с детством, с тем местом, где, по их словам, они чувствовали себя, как дома. Но разве только это? Рени Куперус, например, отдыхал в «Крыжовке» 18 лет тому назад. Остальные — кто пять, кто шесть. За это время и в мире, и в них самих произошли перемены. О многом задумались и многое поняли наши юные друзья.

Например, первая вистрача с Хатынью наполнила когда-то их детские сердца состраданьем к тем, кто погиб в сожженной деревне. И только теперь эти юноши и девушки поняли: чтобы нигде на земле не было больше Хатыней, бороться против новой войны должны и они.

Десятидневная программа пребывания наших гостей в Минске была составлена так, что они смогли побывать на предприятнях, на выставках и в музеях, в детском саду, на концерте, в пионерских лагерях, где отдыхали раньше, у них было много вистреч с советской молодежью. Ребята духовно обогатились, узнали много нового. «Я соврала бы, если бы сказала, что мне здесь что-то не понравилось», — с признательностью отметила в последний день перед отъездом Беатрикс Ранггер.

За десять дней группа таких разных ребят из разных стран стала дружной, как одна семья. Их объединили общие интересы, общие дела. «Это еще в пионерском лагере нас научили заботиться о товарищах, помогать друг другу», — объясняла Николь Баймурадова.

Собираясь писать эту статью, я перелистала старые газеты. В августовском номере «Голаса Радзімы» за 1967 год нашла выступление Рени Куперуса: «Советские ребята очень дружные, — писал мальчик. — У меня здесь много друзей. Мне очень нравится, что у нас в одной комнате живут белорусы, бельгийцы и голландцы. Вместе мы ходим купаться, играем, собираем в лесу ягоды. Здесь я научился дружить».

«Крыжовка», «Зеленый бор», «Звездный» — многому научили ребят, в душе каждого из них оставили добрый след, и потому такими трогательными были вистрачи в этих лагерях с пионервожатыми, воспитателями, ребятами. Каждый из них сказал о своем лагере: «Он самый лучший!» Это, наверно, как первая любовь: долше всего остального

помнится, все чувства с ней сравниваются. Она, как правило, самая непосредственная и самая сильная.

— Я помню пионерский лагерь так, как будто уехал оттуда вчера, — говорил Рени Куперус. Слово «Крыжовка» буквально не сходило у него с языка.

будет существовать всегда».

— К сожалению, нельзя вернуться в прошлое. И нам всем грустно об этом, — сказала Марьяна Бронхорст. — Но я счастлива, что снова побывала здесь, прошла теми дорожками, по которым мы гуляли, ходили в лес. Минск вспом-

ВСТРЕЧА ПРОВОДИЛАСЬ ВПЕРВЫЕ

ДРУЖБА

Помню, как бежали утром на линейку, как ездил в колхоз и катался на лошадах, экскурсию на молочный завод помню.

И вот дежурная распахивает перед гостями калитку. Тепло встречает их пионервожатая Лариса Лоханская, дети, котрым она рассказывала, что Рени отдыхал здесь, когда их еще и на свете не было. В окружении пионеров гости идут по лагерю, заходят в домики, уютно расположившиеся под стройными, с пушистыми кронами соснами.

— Это самое лучшее место на земле, — улыбається Рени. — Вот и наш домик. Я здесь жил, — обращается он к ребятам. — А эта кровать была моей. Меня хлопцы учили ее заправлять.

Рени очень взволнован, и чувствует, дети переживают его радость вместе с ним, стараются сделать ему что-нибудь приятное. Одни протягивают банку душистой земляники, только что собранной в лесу, другие зовут сфотографироваться на память... В пионерской комнате в книге для почетных гостей Рени Куперус написал: «Дорогие люди! Я очень счастлив, что приехал к вам и увидел вас в этом прекрасном пионерском лагере. Я хочу вас сердечно поблагодарить, и я надеюсь, что дружба

нила. Мы сюда приезжали на экскурсии. Город изменился, стал еще больше и красивее. Очень все хорошо. А самое главное — у вас никогда не будет безработицы. Я это вижу. Здесь все имеют работу, а что может быть важнее. Особенно для молодежи».

Мы понимали, что наших гостей очень интересовало, как живет советская молодежь, чем отличается от них, чем увлекается, за что волнуется, какие у нее проблемы. Поэтому у них было много вистреч, совместных вечеров, дискуссий со студентами, рабочими, в молодежном центре «Юность» с юношами и девушками различных профессий, котрые приехали сюда на отдых из всех уголков Советского Союза.

Во время прогулки по Минскому морию, на берегу которого стоит «Юность», гости и хозяева так быстро подружились, что через полчаса только и слышалось: «Слушай, приезжай к нам в Грузию!», «А ты слышал про Караганду? Замечательный город!», «Ждем в Череповце, Оренбурге, Херсоне...»

Каждая новая вистрача добавляла какой-то штрих к портрету современного советского молодого человека. Например, после одного танцевального вечера Королина Вайма с удивлением отме-

тила, что, оказывается, наши парни и девчата танцуют те же танцы, что и они в Голландии, и музыка в дискотеке очень современная.

На дискуссии, посвященную международному молодежному движению, к нашим гостям пришла преподаватель БГУ Александр Грицанов, математик Михаил Мосюков и студент университета Дружбы народов имени Патриса Лумумбы Леонид Докучаев. Но дискуссии как таковой не получилось, потому что оказалось, что по всем важнейшим пунктам этой проблемы обе стороны удивительно единодушны.

— Свои маленькие вопросы каждый может решить в одиночку. Но проблемы большие и сложные люди должны решать сообща, — сказал Юра Деккер.

— Поэтому фестиваль, котрый пройдет в Москве, — поддержала его тогда Беатрикс Ранггер, — это очень хорошо. Хорошо, когда люди встречаются, обмениваются мыслями, знакомятся, дружат. Чем больше друзей на земле, тем спокойнее. И даже с теми, кто придерживается других взглядов, чем мы, лучше встретиться в мирной обстановке, постараться переубедить их.

— Мы читаем в газетах о том, что в Австрии и Голландии сильное антивоенное движение, — сказал Миша Мосюков. — А теперь, кажется, видим тех, кто борется.

— Да, мы делаем все, что можем, хоть от нас и не очень много зависит, — ответила Николь Баймурадова. — Мы ходим на все антивоенные манифестации, рассказываем, где можем, что русские войны не хотят и к ней не готовятся. В этом я сама каждый раз убеждалась, когда приезжала в Советский Союз. Тут и детей воспитывают по-другому, против войны. Они бескорыстные, видно, что хотят дружить с другими детьми, неважно в какой стране они живут.

В Вене в школе, где я учусь, знают, что я говорю по-русски, бываю в Советском Союзе, а потому у меня часто спрашивают, будут ли русские нападать первыми. Я говорю правду и вижу, что мне верит все больше и больше ребят. Я считаю, что этим тоже борюсь за мир.

Антивоенное движение — это и есть одна из тех серьезных больших проблем, котрые лучше всего решать сообща, объединив усилия. Как хорошо, что так думают дети наших соотечественников, что так думают миллионы честных людей на всем земном шаре.

Молодые люди уехали домой, и от некоторых из них мы уже получили письма. «Хочу выразить огромную благодарность за теплую и добрую вистрачу нашей молодежи в столице Белоруссии городе Минске, — пишет из Голландии Т. Куперус-Марченко. — Доехали они благополучно. Много замечательных впечатлений осталось у них от этой поездки, о визите на нашу дорогую Родину».

Нынешние гости — это первые ласточки нового и, как показывает первый опыт, интересного начинания. Мы рады будем новым вистрачам со старыми друзьями, постараемся сделать их пребывание на белорусской земле увлекательным и полезным.

Диана ЧЕРКАСОВА.

старонкі мінулага

РАТУШЫ БЕЛАРУСКИХ ГАРАДОЎ

У XVI стагоддзі Беларусь вылучаецца росквітам гарадскога жыцця. У гэты час гарады імкнуцца да самакіравання, да так звананага магдэбургскага права.

Магдэбургскае права, ці магдэборскае, як яго часцей называлі нашы продкі, з'яўляецца зводам правоў і прывілеяў жыхароў феадальнага еўрапейскага горада сярэднявечжа. Гэтыя юрыдычныя нормы спрыялі развіццю эканамічнай і грамадска-палітычнай дзейнасці гараджан, вызначалі іх саслоўны стан і маёмасныя правы.

Першым з беларускіх гарадоў атрымала гэтае права старажытнае Бярэсце.

У XVI — першай палове XVII стагоддзяў усе вялікія, сярэднія і большыя частка дробных беларускіх гарадоў мелі магдэбургскае права. Яно адыгрывала вялікую ролю ў сацыяльна-палітычным і эканамічным жыцці, рабіла гарады цэнтрамі рамяства і гандлю, вызначала месца і стан гараджан як саслоўя фе-

адальнага грамадства, бараніла іх ад уціску шляхты і вялікакняжацкай адміністрацыі, спрыяла саслоўнаму адзінству гараджан.

Горад, які атрымліваў магдэбургскае права, меў магчымаць стварыць выбарны орган самакіравання — магістрат. У яго склад уваходзілі заможныя гандляры і рамеснікі. Магістрат кіраваў усім жыццём у горадзе і размяшчаўся звычайна ў спецыяльным будынку — ратушы. Ратуша ў перакладзе з нямецкай мовы азначае «дом сходаў».

У плане ратуша ўяўляла чатырохвугольнік і будавалася ў цэнтры горада, пасярэдзіне плошчы, дзе адбываліся кірманы. Ратушу амаль заўсёды ўпрыгожвала вежа, якая выконвала ролю ахоўнай вышкі. Галоўным памяшканнем была зала пасяджэнняў магістрата на другім паверсе асноўнага будынка. Вакол ратушы мясціліся гандлёвыя рады і крамы.

Да канца XVI стагоддзя ўсе вялікія беларускія гарады

мелі ратушы, але яны былі ў асноўным драўляныя. У час шматлікіх пажараў гэтыя будынкі часта гарэлі, і таму ў многіх гарадах, там, дзе гарадскія магістраты мелі значныя сродкі, узводзіліся адпаведныя каменныя пабудовы.

Адна з самых старажытных ратуш на нашай зямлі пабудавана ў канцы XVI стагоддзя ў Нясвіжы. Яна некалькі разоў перабудавалася і захавалася да нашага часу без верхніх паверхаў сваёй вежы.

Значныя памеры будынка, яго планавая кампазіцыя надаюць нясвіжскай ратушы манументальны выгляд. Яе абрысы нагадваюць рэнесансныя гмахі замкаў і калывінісцкіх сабораў.

Знешні дэкор ратушы просты і строгі. Яго арганічна дапаўняюць фасады гандлёвых радоў, аздобленыя аркамі, лапаткамі і прамавугольнымі нішамі. Усё разам гэта складае адзіны архітэктурны ансамбль.

У канцы 1591 года пачына-

ецца будаўніцтва мураванай ратушы ў Мінску. Яна размяшчалася ў цэнтры былога Высокага рынку (цяпер плошча Свабоды).

Вандроўнікі, якія наведвалі Мінск у XVII стагоддзі, пісалі, што ратуша з'яўляецца адным з самых славутых будынкаў на плошчы. У канцы XVIII стагоддзя мінскі архітэктар Ф. Крамер перабудоваў ратушу, надаўшы ёй рысы класіцызму.

Паводле праектных чарцяжоў, гэта быў прамавугольны ў плане двухпаверховы будынак, пасярэдзіне якога ўзвышалася вежа, аздобленая шпілем. Тарцы галоўнага фасада і порцік перад уваходам упрыгожвалі калоны іанічнага ордэра. Будынак у канцы XVIII — пачатку XIX стагоддзяў займаў гарадскі суд, магістрат і гаўптвахта. У 30-х гадах XIX стагоддзя тут знаходзілася музычная школа, а з 1844-га — і гарадскі тэатр.

Але ў 60-я гады XIX стагоддзя, у часы абстрактнага барацьбы з самадзяржаўем,

будынак ратушы быў ушчэнт разбураны царскімі прыслужнікамі. На іх думку, ратуша нагадала мінчанам пра даўнюю вольнасці і прывілеі.

Археологі ў час даследаванняў Верхняга горада выявілі падмуркі ратушы і фрагменты цаглянай муроўкі сцен.

Магілёўская ратуша — адна з самых велічных на Беларусі — пабудавана ў другой палове XVII стагоддзя на Гандлёвай (зараз Савецкай) плошчы. Гэта быў каменны двухпаверховы будынак з высокай васьміграннай вежай, размяшчанай пасярэдзіне галоўнага фасада.

Дзякуючы пабудове ратушы, Гандлёвая плошча стала галоўным адміністрацыйным і грамадскім цэнтрам Магілёва.

Кіраваў будаўніцтвам майстар Феска. Ён збудаваў толькі прамавугольны будынак ратушы. Праз некалькі

(Заканчэнне на 6-й стар.)

У верасні 1985 года ў Маскве адкрыецца традыцыйная Міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш (ММКВК-85). Больш за 2 000 фірм і арганізацый падалі ўжо заяўкі на ўдзел у ёй. Арганізатары кірмашу — Дзяржкамвыд СССР, Усесаюзнае знешнегандлёвае аб'яднанне «Міжнародная кніга» і Усесаюзнае агенства па аўтарскіх правах (УААП).

Карэспандэнт Агенства друку Навіны Канстанцін МЕЖЛУМЯН сустраўся з намеснікам старшыні праўлення УААП Васіліем СІТНІКА-ВЫМ і папрасіў яго адказаць на наступныя пытанні.

— Працэс развіцця культурных абменаў з Захадам у апошнія гады працякае не гладка. У чым вы бачыце асноўную прычыну цяжкасцей, што ўзнікаюць на шляху духоўных сувязей народаў?

— Апошнія гады адзначаны ўскладненнем міжнароднага становішча. Палітыка некаторых заходніх дзяржаў прывяла да таго, што іх культурныя сувязі з СССР сталі пагаршацца. Ці варта гаварыць, што і адносіны ў сферы кнігавыдання і аўтарскага права развіваюцца не ў вакууме, іх не аддзеліш ад

ДЗЕЛАВЫЯ СУВЯЗІ БОЛЬШ ЧЫМ СА 100 ВЫДАВЕЦКІМІ АРГАНІЗАЦЫЯМІ

ЧАКАЕМ У ГОСЦІ КНІГІ

знешнепалітычных працэсаў і міжнароднага культурнага супрацоўніцтва. За 12 год існавання УААП мы заўважылі, што кожны з нашых сапраўдных ці патэнцыяльных партнёраў, суб'яднікаў і апанентаў так ці інакш, але рэагуюць на змяненні ў міжнародным становішчы. Гэта і зразумела. Выдаўцу неаб'явава, які клімат у адносінах паміж дзяржавамі ў сучасны момант.

— Ці адбіваюцца падобныя акалічнасці на рабоце міжнародных маскоўскіх кніжных выставак-кірмашоў?

— Толькі часткова. Міжнародныя кірмашы—своеасаблівая пікі выдавецкай дзейнасці. А прэстыж ММКВК—гэта прэстыж аднаго з буйнейшых кірмашоў свету. Кожная з мінулых маскоўскіх выставак-кірмашоў праходзіла паспяхова для ўсіх яе ўдзельнікаў, а камерцыйныя аперацыі з УААП мелі выдавочную тэндэнцыю росту. Калі ў 1977 годзе, у год нара-

джэння ММКВК, намі былі падпісаны з замежнымі партнёрамі 1 269 экспартна-імпартных кантрактаў, то ў 1979 годзе іх было ўжо 1 861, у 1981—2 057, а ў 1983 годзе—2 643. І гэта нягледзячы на тое, што менавіта два апошнія маскоўскія кніжныя кірмашы байкатаваліся дзяржаўным дэпартаментам ЗША, які адмовіўся субсідзіраваць нацыянальны стэнд амерыканскіх выдаўцоў. Аднак многія буйныя амерыканскія выдаўцы ў Маскву прыбылі і нават заключылі з савецкімі выдавецтвамі і УААП рэкордную колькасць кантрактаў (сярод савецкіх выдаўцоў).

Трэба сказаць, што савецкія выдавецтвы ўсе гэтыя гады не толькі падтрымлівалі традыцыйны для іх высокі ўзровень выпуску кніг замежных аўтараў у перакладзе на рускую мову, але і павялічвалі яго аб'ём. На сённяшні дзень у СССР штогод выходзіць звыш 2 тысяч кніг замежных аўтараў больш

чым са 100 краін агульным тыражом, які перавышае 160 мільёнаў экзэмпляраў. На-рапейшаму шырока выдаюцца кнігі аўтараў з ЗША, Вялікабрытаніі, ФРГ, Францыі, Італіі. У той жа час выдавецтвы гэтых краін па прычынах, аб якіх я ўжо ўпам'януў, значна скарацілі выпуск кніг савецкіх аўтараў. Перш за ўсё я маю на ўвазе мастацкую літаратуру.

— І ўсё ж відавочна тое, што рэалістычна настроеныя выдаўцы Захаду добра разумеюць: сучасны інтэлектуальны свет немагчыма ўзяць без дасягненняў савецкай навукі і тэхнікі, мастацкай літаратуры і мастацтва.

— Зразумела, рэчаіснасць супярэчыць таму, што навязавае чытачам і глядачам Захаду буржуазная прапаганда ў адносінах да савецкай культуры. Аб'ектыўным паказчыкам можа служыць той факт, што па дагаворанасцях, дасягнутых на ММКВК, замеж-

няя выдаўцы публікуюць фундаментальныя даследаванні вядомых савецкіх вучоных, філосафаў, гісторыкаў, эканамістаў, мастацтвазнаўцаў. На апошняй ММКВК разам з выдавецтвамі сацыялістычных краін былі заключаны пагадненні аб выпуску 200 сумесных выданняў з фірмамі Вялікабрытаніі, Італіі, Японіі.

УААП сёння—гэта ўстойлівыя дзелавыя сувязі больш чым са 100 выдавецкімі арганізацыямі, аўтарска-прававымі таварыствамі, музычнымі і тэатральнымі агенствамі 70 краін. Толькі ў выдавецкай сферы падпісаны кантракты на ўступку і набыццё правоў больш чым 62 250 твораў, а агульны аб'ём экспарту і імпарту, ажыццэвалены непасрэдна УААП і пры яго ўдзеле, перавысіў 200 тысяч твораў. Разам з гэтым УААП мае рабочыя пагадненні з 11 аўтарска-прававымі арганізацыямі сацыялістычных краін і 75 пагадненняў аб узаемным прадастаўленні інфармацыі з 54 арганізацыямі 20 краін, якія сталі на шлях развіцця, і капіталістычных краін. У іх ліку амаль усе дзяржавы Заходняй Еўропы, ЗША і Канада.

РАТУШЫ БЕЛАРУСКІХ ГАРАДОЎ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 5-й стар.). год пачалі ўзводзіць ратушную вежу. Магіляўчане спачатку запрасілі іншаземнага доўліда Крузберга. Але вежа, узведзеная ім на вышыню 40 локцяў (каля 26 метраў), нечакана завалілася. Таму складаную працу па ўзвядзенню вежы праз некалькі гадоў, разабраўшы папярэдне рэшткі няўдалай канструкцыі Крузберга, выканаў беларускі майстар Ігнат са сваёй арцеллю.

Захавалася шмат матэрыялаў магілёўскага магістрата, на падставе якіх і па аналах іншых ратуш XVII стагоддзя можна паспрабаваць апісаць інтэр'ер ратушы ў Магілёве.

На першым паверсе знаходзіліся сені, памяшканне, дзе адбываўся суд пад кіраўніцтвам вайта, канцылярыя, у якой сядзелі пісары, і памяшканне («ратушная святліца»), дзе захоўваліся бягучыя справы магістрата. Другі паверх займалі таксама сені, магістрацкі суд, вялікая зала—месца пасяджэнняў магістрата і некалькі падсобных памяшканняў. Пад ратушай, у докальным паўпадвальным паверсе, размяшчаліся скарбніца, склады і турма.

Усе памяшканні ацяпляліся кафлянымі печамі, аздобленымі тэракотавай і паліванай кафляй зялёнага колеру. Першы паверх, верагодна, быў перакрыты скляпеннямі. Лесвіцы, упрыгожаныя рознымі драўлянымі балясамі, вялі з першага на другі паверх.

Асноўная мэбля—лавы і зэдлі, а таксама вялікія сталы, накрытыя сукном. У канцылярыі і архіве стаялі ша-

фы, дзе захоўваліся паперы і кнігі. Вокны ратушы мелі прыгожыя алавяныя пераплёты, у якія ўстаўлялі акруглыя шкельцы. Завешваліся вокны шторами з зялёнага гарусу. Парадныя памяшканні ўпрыгожвалі абразы, каралеўскія партрэты і харугвы цахаў. Падлога была зроблена з асобай цэглы, а сцены заўсёды бяліліся.

Звонку ратуша была атынкаваная, мела два ганкі, нізкі і высокі (парадны). На высокі ганак вяла лесвіца з рознымі балясамі. Ратушную вежу аздабляў балкон з металічнымі кратамі і, магчыма, вялікі гадзіннік.

Ратуша мела стромкі дах, накрыты плоскай чырвонай дахоўкай, і велічна ўзвышалася сярод нізкіх драўляных і каменных лавак, ад якіх яе аддзяляў драўляны плот з мураванай брамай, накрытай гонтамі.

Яшчэ здалёк падарожнік, які ўваходзіў у горад праз Алеіную браму, бачыў пазалочаныя флюгеры, якія знаходзіліся на франтоне ратушы, на дахах ганкаў і на вежавым шпілі.

У 1773 годзе ратушу капітальна перабудавалі. Архітэктурна фасада аднавадала архітэктурны грамадскі будынак губернатара і віцэ-губернатара, якія былі ўзведзены ў стылі класіцызму побач з ратушай на Гандлёвай плошчы ў канцы XVIII стагоддзя.

Нядаўна праведзены археалагічныя раскопкі на месцы былога будынка ратушы. Знойдзены падмуркі і рэшткі сцен, якія зроблены з тонкай (5—5,6 сантыметра) цэглы-пальчаткі. Падмуркі складзе-

ны з вялікіх камянёў, прамажкі паміж імі закладзены цэглы на вапнавай расчыне. Трэба адзначыць цікавыя знаходкі кафлі з раслінным і геаметрычным арнамантам, паліваны посуд з выгвай старажытнага герба Магілёва і вялікую колькасць шкляннага посуду XVI—XIX стагоддзяў.

Архіўны і археалагічны матэрыял дазволіў рэстаўраатарам стварыць праект адбудовы Магілёўскай ратушы. У адноўленым будынку мяркуецца размясціць Палац шлюбў.

У XVIII стагоддзі мураваныя ратушы ўзводзіліся ў многіх беларускіх гарадах. Усе яны аднавадалі архітэктурны класіцызму. Гэта ратушы ў Гродна, Віцебску, Шклове. Невялікія па памерах ратушы былі ў Слоніме і Шарашове. Яны не мелі вежаў (акрамя ратушы ў Віцебску і Шклове), але разам з гандлёвымі будынкамі стваралі адзіны ансамбль.

Беларускія ратушы—носьбіты гарадскога самакіравання—з'яўляюцца цікавай групай помнікаў грамадзянскай архітэктурны. Яны сведчаць аб тым, што, акрамя прыватнага будаўніцтва магнацкіх палацаў і сядзіб, у Беларусі, пачынаючы з XVI стагоддзя, складаецца сапраўдныя архітэктурная школа ратушных і гандлёвых пабудов, якая канчаткова сфарміравалася да канца XVIII стагоддзя ў самастойны напрамак гарадскога грамадскага доўлідства.

Алег ТРУСАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: ратуша ў Нясвіжы; Магілёўская ратуша. Пачатак XIX стагоддзя. Фота аўтара.

ВЫЙШАЎ З НАРОДА І ЎСЛАВІЎ НАРОД

ДА 85-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПЕТРЫ СЕРГІЕВІЧА

Пётра Сергіевіч паходзіць з Браслаўшчыны. Нарадзіўся ён 10 ліпеня 1900 года ў вёсцы Стаўрова, Маляўнічы край, дзе раскінулася родная вёска, Богінскае возера, вялікі бор, сцэжкі, што бягуць удалячынь між жытнёвых палёў і ляснага абшару, рана прываражылі будучага мастака. Уражлівага хлопчыка захапілі паданні і казкі, якія доўгімі зімовымі вечарамі даводзіліся чуць ад дзядзькоў, праўдзівых апавяданняў з побыту сялян. Яму хацелася пазнаваць таямніцы жыцця. Абуджалася і прага да ведаў. Неўзабаве пераступіў парог прыходскай школы, якая была ў роднай вёсцы. Гады вучобы ў ёй хутка прайшлі. Куды ж далей падацца? На вялікі жаль, вучыцца не было за што. Але юнак збіраецца ў дарогу, едзе шукаць шчасця ў Пецярбург.

У сталічным горадзе ён уладкоўваецца працаваць на фабрыцы дзяржаўных знакаў. Калі не стала цара і змяніліся парадкі, рабочы камітэт накіраваў Пётру Сергіевіча на фабрычныя курсы, дзе праводзілася навучанне па праграме за сярэдняю школу. Аб гэтым шчаслівым часе ён успамінаў з удзячнасцю. У той школьні атрымаў магчымасць пазнаць і «сакрэты малярства». На курсах выкладаўся прадмет малявання, які, па азначэнню наведвальніка, быў для яго «самым мілым і дарагім урокам». Вёў прадмет мастак Андрэеў, які і звярнуў увагу на схільнасць беларускага юнака да малявання. У Рускім музеі, куды настаўнік вадзіў сваіх вучняў на экскурсію, будучы мастак з захапленнем знаёміўся з сапраўднымі творамі мастацтва.

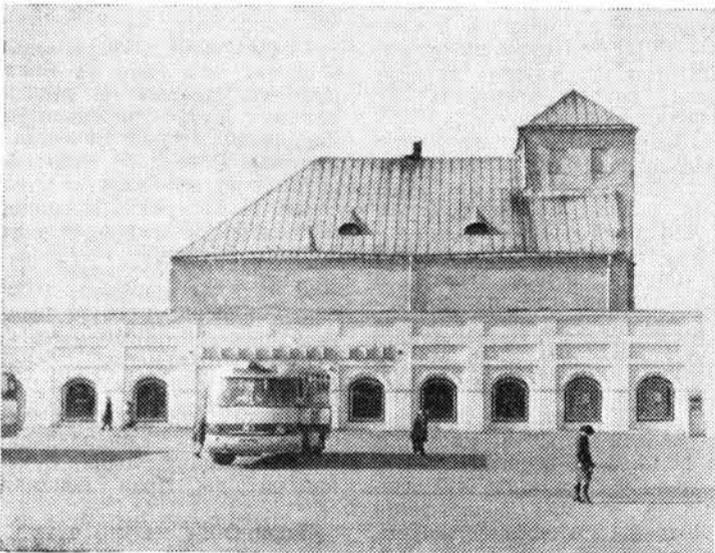
Далей лёс прывёў Пётру Сергіевіча ў Вільню, дзе ўжо паспеў пабыць сямігадовым хлопчыкам. Тут, у прытулку імя Я. Мантвілы, некаторы час вучыўся, а затым уладкаваўся на працу ў дарожны аддзел Віленскай чыгункі і адначасова наведваў вячэрнія курсы ў Доме рабочых. У Вільні ён таксама наведваў Вольную школу малюнка і жывапісу літоўскага мастака А. Варнаса. Дзякуючы сваім здольнасцям да малявання і дапамозе прафесара Фердынанда Рушчыца, у 1920 годзе Пётра Сергіевіч быў залічаны вольным слухачом на мастацкі факультэт Віленскага ўніверсітэта. Дэкан факультэта прафесар Рушчыц вёў са студэнтамі заняткі па жывапісу, пейзажу, Майстэрству малюнка і партрэта вучыў прафесар Б. Кубіцкі, вучань І. Рэпіна.

У 1924 годзе Пётра Сергіевіч паступае ў Кракаўскую мастацкую акадэмію, дзе на працягу аднаго года вучыцца ў прафесара Панкевіча. Пасля ён зноў вяртаецца ў Вільню і працягвае вучобу на мастацкім факультэце ў майстэрні прафесара Сляньдзінскага. «Гэта былі для мяне цяжкія і пераломныя гады,—успамінаў пазней Пётра Сергіевіч.—Вялікае жаданне вучыцца, здабыць мастацкую адукацыю, а з другога боку, беднасць, матэрыяльныя перашкоды. Маладыя парыванні і прага ведаў бралі верх». У 1928 годзе Пётра Сергіевіч скончыў Віленскі ўніверсітэт.

Пачалася самастойная праца Невычэрпнай крыніцай для творчасці мастака сталі ўражанні дзяцінства, вясковыя людзі і краявіды родных мясцін. У гуртары ён не раз згадваў, што Богінскае возера, над якім раскінулася родная вёска, «так накарміла мае дзіцячыя вочы, што і цяпер да возера маю вялікую цягу».

У буржуазнай Польшчы простаму чалавеку вельмі цяжка было атрымаць адукацыю «выбіцца ў людзі». Таму многія сяляне не верылі, што можна сур'ёзна прысвяціць сябе мастацтву. «Суседзі глядзелі на мяне са шкадаваннем,—згадвае мастак,—кажучы, от, маўляў, не маючы сваёй зямлі, забяўляецца рысаваннем. Не верылі, што, ца рысаваннем. Не верылі, што, маючы, можна зарабіць наіваляк хлеба. Сваікі не казалі: маляваць. Цётка ўсё казалі: «Каб ты навучыўся якому рамяству, то і мне нешта зрабіў бы патрэбнае». Толькі маці казалі: «Трымайся, сынку, ужо аднаго». Словы маці сталі для сына пучыводнымі.

Тэматыка яго ранніх твораў звязана з асяроддзем, з якога выйшаў сам («Пастушок», «Качыха», «Каваль», «Дрывасек», «Студэнт», «Цясляр», «Сялян-лерэю партрэтаў і малюнкаў, эцюдаў і карцін з жыцця вёс-

Гастрольнае лета... Як заўсёды, яно дорыць нам радасць сустрэч і знаёмстваў з праслаўленымі мастацкімі калектывамі і вядомымі актёрамі краіны. Сёлета ў ліпені гасцямі беларускай сталіцы было некалькі драматычных тэатраў. З вялікім поспехам прайшлі спектаклі Маскоўскага акадэмічнага тэатра сатыры. Адыбыліся таксама сустрэчы актёраў з гледачамі. Група артыстаў гэтага праслаўленага калектыву бабывала на Мінскім аўтамабільным заводзе. Генеральны дырэктар Беларускага МАЗа М. Лаўрынович выступіў перад гасцямі, расказаў пра поспехі прадпрыемства.

Госці пазнаёміліся з заводам, а пасля далі канцэрт.

НА ЗДЫМКУ: артысты Маскоўскага тэатра сатыры на МАЗе.

Фота А. ГУРЧАНКОВА.

кі, у іх паказвае не толькі сялян, якія сустракаліся яму ў падарожжы па родным краі, але і з глыбокім псіхалагізмам перадае сцэны іх працы, святочнага адпачынку. У карціне «Жыццё», напрыклад, перад намі ўзнаўляецца старонка з гісторыі заходнебеларускага сялянства, якое ў гады гаспадарання польскіх абшарнікаў і буржуазіі пакутавала ад малазямельлі і ў пошуках заробку накіроўвалася ў гарады, адпраўлялася ў іншыя краіны, вербалася на работу за акіяна. Мы бачым, як па дарозе брыдзе маладая сялянская пара, ён і яна, якія звязалі свой лёс, каб будаваць новае жыццё, сваё шчасце. Але шчасце і радасці няма, бо няма праўды, няма дзе прыкласці маладыя сілы. І яны ідуць, стомленыя, магчыма, упэўненыя, што знойдуць сваю лепшую долю.

Дэмакратычныя асновы творчасці мастака вызначылі яе рэалістычны напрамак. І яму Пётра Сергіевіч застаўся верны назаўсёды. Значную ролю ў фарміраванні яго творчай індывідуальнасці адыграла цесная сувязь з пралетарскімі слаямі насельніцтва, з перадавой беларускай, літоўскай, рускай і польскай інтэлігенцыяй.

У сваёй творчасці Пётра Сергіевіч адклікаўся на тры падзеі і з'явы, якія яго моцна ўсхвалявалі. Нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі ставіў і перад ім, як мастаком, патрыятычную задачу асэнсавання гэтых падзей. Ва ўмовах санацыі мастак знаходзіць адказ у гістарычным мінулым свайго народа. Па матывах «Слова аб палку Ігаравым» ён стварае карціну «Усяслаў Палацкі з воямі адпраўляецца на вайну», паказваючы легендарнага князя і палымянага патрыёта-абаронцу роднай зямлі.

Мастак ўзрушылі і гераічныя падзеі народных мсціўцаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Гэтай тэме ён прысвяціў шэраг прац, якія ярка і праўдзіва адлюстроўваюць эпізоды партызанскага руху на Беларусі («Партызаны», «Партызаны ля кузні» і іншыя).

У пасляваенныя гады Пётра Сергіевіч неаднаразова звяртаецца да гістарычнай тэматыкі, каб паказаць лепшых прадстаўнікоў беларускага народа, якія сваёй самаахварнай працай для грамадскай карысці заслужылі глыбокую пашану — Францішка Скарыну, Кастуся Каліноўскага.

У 1962 годзе, калі ў Мінску была наладжана выстаўка твораў Пётра Сергіевіча, газета «Звязда», як бы падагульняючы грамадскую думку, пісала: «Гераізмам, романтикай барацьбы і нязломнасцю народнага духу вее ад вялікіх палотнаў «Кастусь Каліноўскі сярод

паўстанцаў» і «Кастусь Каліноўскі і Урублеўскі робяць агляд паўстанцаў». Амаль сто гадоў нас аддзяляюць ад таго часу, але калі глядзім на дзве карціны, то адразу яскрава ўяўляюцца і зацятыя бойкі ў лясах, і пажары маенткаў магнатаў, і трагічны канец паўстання». Гэтая вельмі слушная ацэнка — яшчэ адно сведчанне шырокай папулярнасці твораў Пётра Сергіевіча на гістарычную тэматыку, якія ў якасці рэпрадукцый ужо тады пачалі змяшчацца на старонках школьных падручнікаў і ў многіх навуковых працах даследчыкаў нашай рэспублікі, а таксама ў Расійскай Федэрацыі, на Украіне, у Літве, Польскай Народнай Рэспубліцы і іншых краінах свету.

Шмат увагі ў сваёй творчасці мастак удзяліў купалаўскай тэме. Многія яго карціны з гэтага цыкла таксама сталі хрэстаматычнымі. Так, напрыклад, карціны «А хто там ідзе?», «А ты, сіраціна, жыві...» і іншыя экспануюцца ў Літаратурным музеі Янкі Купалы ў Мінску. Глыбокай ідэйнай і псіхалагічнай напоўненасцю ўраджаюць і іншыя яго карціны і малюнкi па матывах пазэі Янкі Купалы («Гусяр», «Ворыва», «На сенажаці», «Званар»).

З вялікай любоўю мастак у славіў у сваіх творах нашага сучасніка, стварыўшы карціны «Калгаснік», «Абед трактарыстаў», «Ачыстка палёў», «Брыгадзір», «Меліярацыя», «Пасадка дрэў», «Рыбакі», «Маладыя рабочыя», «Бетоншчык», «Журналіст», «Народная настаўніца», «Даследчык гістарычнай даўніны» і іншыя.

Творчасць Пётра Сергіевіча цесна звязана з гісторыяй і культурай брацкага літоўскага народа. Пра гэта яскрава сведчаць ягоныя карціны «Дэманстрацыя беспрацоўных у Каўнасе ў 1925 годзе», «Паўстанцы 1863 года», партрэты скульптара Р. Яхімавічуса, паэта П. Вайчунаса, мастака Б. Уогінтаса, заслужанага артыста Літоўскай ССР Э. Піліпайціса, прафесара Б. Пранскаса-Жалюніса і многіх іншых дзеячаў культуры. За вялікі ўклад у распрацоўку гістарычнай тэматыкі і заслугі ў развіцці культуры Пётра Сергіевічу было прысвоена ганаровае званне заслужанага дзеяча мастацтваў Літоўскай ССР.

І лістапада 1984 года перастала біцца сэрца мастака. З глыбокім жалем і смуткам праводзілі яго ў апошнюю дарогу шырокія колы культурнай грамадскасці Літвы і Беларусі.

Творчая спадчына Пётра Сергіевіча заняла пачэснае месца ў духоўным жыцці не толькі беларускага і літоўскага народаў, але і ва ўсёй многанацияльнай савецкай культуры. **Лей МІРАЧЫЦКІ.**

ДАШКАЎЦЫ — ЛЮДЗІ ТАЛЕНАВІТЫЯ

МАЙСТРЫХІ Ў КОЖНЫМ ДОМЕ

Сярод рэчаў, звычайных у традыцыйным сялянскім побыце, заўсёды звяртаюць на сябе ўвагу тыя, што зроблены самімі гаспадарамі. У гэтай хаце мне спадабаўся партрэт Леніна, што вісеў у вялікім пакоі. Вясковая жанчына Ганна Доўнар вышыла яго на куска простага саматкананага палатна ў вольны час. Мой гід, мясцовы бібліятэкар Тамара Непанышава, сказала, што бачыла падобныя партрэты і ў іншых хатах. Зробленыя рукамі простых сялянскіх жанчын, гэтыя работы — увасабленне іх жыццёвых, духоўных, мастацкіх перакананняў.

Дашкаўка — вялікая вёска, добра вядомая на Магілёўшчыне. Тут зараз жыве дзве тысячы жыхароў. Ёсць свая дзіцячая музычная школа-сямігодка, кінатэатр, клуб, участковая бальніца, бібліятэка. Мясцовы калгас «Чырвоны сцяг» — гаспадарка моцная, людзі з задавальненнем ідуць працаваць сюды: вядзецца яна рупліва, з улікам апошніх навуковых дасягненняў. Яе старшыня Ніна Вяргей — кандыдат сельскагаспадарчых навук, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

Адпаведна заробак у людзей высокі, умовы жыцця амаль не адрозніваюцца ад гарадскіх. У кватэрах шмат кніг, дарагая мэбля, калі ёсць дзеці школьнага ўзросту, то вельмі часта ў пакоі ўбачыш і піяніна. У маладых гаспадароў — добрая радыёапаратура са стэрэафанічнымі калонкамі-узмяццальнікамі. Карацей, усе атрыбуты дня сённяшняга. І разам з тым у гэтых лакоях адчуваеш, што ты ў доме беларускага сельскага жыхара, які захаваў сувязь з традыцыйнай народнай культурай, ладам жыцця. Вось бачыш, што сучасная канапа пакрыта саматкананай традыцыйнай чорна-чырвонай поспілкай, на каларовым тэлевізары ляжыць вязаная ці вышытая белая сурвэтка, хрустальная ваза красецца на адмысловым абрусе, зробленым самой гаспадыняй... І як цудоўна ўсё гэта стасуецца адно да другога! Зразумела, у краме ёсць фабрычныя поспілкі, сурвэтки, абрусы, зробленыя таксама прыгожа, з густам. Але жыве ў людзях патрэба выказацца ва ўласнай мастацкай творчасці, даць волю сваёй фантазіі, паказаць прыгажосць такой, якой уяўляюць яе самі.

Ніна Давыдава, старшы навуковы супрацоўнік абласной сельскагаспадарчай даследнай станцыі, што размяшчаецца ў Дашкаўцы, сказала пра гэта так: «Як надыходзіць зіма і становіцца менш нашай сялянскай працы, так рукі і цягнуцца да вязальнага кручка, пруткоў. Калісьці нашы бабулі ўзімку рукадзельнічалі, і да нас гэтая цяга перайшла. Загляні-

це ў дамы, у кожным ёсць майстрыха».

Мы зрабілі, як раіла Ніна Пятроўна, і пераканаліся ў слушнасці яе слоў. Дарэчы, у яе самой па кватэры можна хадзіць як па выставачнай зале. Ніна Давыдава захапляецца вязаннем. Яе сурвэтки нагадваюць карункі — такія яны пшчотныя, лёгкія, вытанчаныя. А калі Ніна Пятроўна яшчэ ў дадатак да тых, што ўпрыгожваюць кватэру, прынесла і расклала на канапе беласнежны стос, можна было толькі дзівіцца, што такія яны розныя па ўзору, форме. Сапраўды фантазія ў народных майстроў невычэрпная. А колькі цяпення, нават упартасці трэба, каб ажыццявіць якую-небудзь задуму. У той жа Дашкаўцы пачула такую простую, але паказальную гісторыю. Жыхарка вёскі, яшчэ маладая жанчына Варвара Карачан расказала пра сваю маці Аляксандру Аляксееўну.

А пачалося з таго, што Варвара з гордасцю паказала абрус, якім быў пакрыты стол у адным з пакояў яе кватэры.

— Маці сама саткала на кроснах з ільну!

— Няўжо абрус сатканы? — ахнула я. — Такі ажурны, нібы карункавы. І лён як той шоўк, ніці тонкія, бліскучыя.

— Менавіта саткала, — пацвердзіла гаспадыня.

Пазнаёмілася маці выпадкова з жанчынай. Тая пахвалілася ёй адмысловым абрусам дзіўнай прыгажосці. Доўга разглядала маці ўзор, але так і не зразумела яго сакрэт. А жанчына кажа: добра глядзі. Калі возьмеш у толк, што да чаго, зрабі сабе такі ж. А не, дык і я казаць не буду.

Колькі ні глядзела, ні круціла і так і гэтак Аляксандра Аляксееўна абрус, але нічога тады так і не зразумела. Увесь дзень пасля думала пра тую загадку. А раніцай вочы распылчыла і сама сабе сказала: усё, зразумела.

— Маці вельмі любіць рукадзелле. І зараз кросны захавала. Бачыце, поспілка ў нас яе работы. Не адрозніш ад сатканай на сучасным станку. А з гэтым абрусам... Мабыць, яна і ноччу думала пра той сакрэт. Не магло ёй, такой зацятай ткачысе, быць спакою, пакуль не разгадае яго.

Сапраўды: творчасць не дае адпачынку, забірае творцу ў добраахвотны палон. Лія Мельнік — школьніца, але і яна ўжо ведае гэта на ўласным вопыце. Неяк ёй трапілі ў рукі часопісы з узорамі макраме — мастацкага вязання вузламі. Цікаўна дзяўчынка вырашыла паспрабаваць сама і так захапілася, што цяпер гэта яе любімы

займак. Яна ўжо робіць рэчы па ўласных узорах. Нават і Ніну Давыдаву, дарослую суседку, прыхваціла, а сама вучыцца ў яе вязаць прыгожыя сурвэтки.

Падчас сустрэч у Дашкаўцы ўсе вяскоўцы неаднойчы прыгадвалі нядаўняе свята сваёй вёсцы. Там было многа цікавага: шматлікія сурвэтки, канцэрт, выстаўка самадзейнай дэкаратыўна-прыкладной творчасці. Сярод экспанатаў было не толькі тое, што зроблена сёння, але рэчы, якім ужо паўсотні, а то і больш гадоў. Глядзелі людзі, дзівіліся, пераймалі вопыт. Але сярод самых цікавых была рэч сучасная — дыван Зінаіды Дваранчык: яркі, з вялікімі дзівоснымі ружамі, здавалася, нават пушысты. (Зінаіда Ягораўна набывала на аснову рознакаляровыя ніці). На тым вясковым свяце жанчына атрымала прыз. Зінаіда Ягораўна хваліцца не любіць, але тут не ўтрымалася, усміхнулася: «Прызы атрымалі многія. Але я ішла першая».

Ужо пазней, калі мы з Тамарай Піліпаўнай сядзелі ў чытальнай зале бібліятэкі, яна працягнула гаворку:

— І яшчэ заўсёды ў нас спяваць любілі. Вось і зараз збіраюцца нашы жанкі на рэзетыцкі калгаснага фальклорна-этнографічнага ансамбля. Мы ўжо выступалі ў канцэртах. Слухачам спадабаліся нашы песні. Кіруе калектывам прафесіянал — выкладчык Дашкаўскай музычнай школы. Спявачкі ж маюць прафесійны розныя: у нас ёсць калгасны повар, прыбіральшчыца, загадчыца бібліятэкі, пенсіянерка, салістка Вера Карнялюк працуе ў магазіне... Ва ўсіх спраў і на рабоце, і дома хапае. Але і ансамбль для нас стаў неаддзельны ад усіх іншых клопатаў.

З Тамарай Піліпаўнай мы размаўлялі доўга. Яна расказвала і пра сваю вёску Дашкаўку, і пра яе жыхароў. І ўсё сыходзілася на тым, што і мясціны ў іх асабліва славытыя («Помнік недалёка ад вёскі бачылі? Тут руская армія ў 1812 годзе салдат напалеонаўскага маршала Даву разбіла»), і людзі самыя таленавітыя («Ёсць у нас пенсіянер Дзюргун. Працаваў раней у бухгалтэрыі. Малое вельмі добра. Дык яго, сірату, калісьці дырэктар мясцовага конеплемзавода на выхаванне ўзяла. Потым адсюль і на вайну пайшоў. Сям'я таксама тут»).

Я не супраць таго, што край тутэйшы выдатны і людзі цудоўныя. Але мне думца, гэта можна сказаць і пра ўсю нашу зямлю, пра ўвесь народ беларускі, прыгожы і сціплы, працавіты і таленавіты, добразычлівы і песенны.

Галіна УЛЦЕНАК.

СЕМІНАР МАЛАДЫХ

Пятнаццаты раз сабралася маладая творчая інтэлігенцыя Віцебшчыны на свой семінар, які сёлета супаў з днём нараджэння Янкі Купалы і праходзіў у маляўнічых Ляўках.

На семінар прыехала вялікая група маладых літаратараў, мастакаў, архітэктараў. У кожнага ўдзельніка — выдадзеныя ці падрыхтаваныя да выдання зборнікі вершаў і прозы, карціны, архітэктурныя праекты.

Заняткі на семінары вяліся па секцыях: літаратурнай, мастацкай, архітэктурнай.

З літаратарамі працавалі пісьменнікі М. Федзюковіч, У.

Папковіч, А. Салтук, Д. Сімановіч.

Удзельнікі семінара ўсклалі кветкі да помніка Янку Купалу, наведлі філіял Літаратурнага музея яго імя, запаведнік паэта і правалі тут другое традыцыйнае абласное свята паззіі.

Адбылася літаратурная справаздача ў Палацы культуры Аршанскага лёткамабіна і перад калгаснікам мясцовага калгаса імя Янкі Купалы.

ТВОРЧАЯ САДРУЖНАСЦЬ

— Мы рады, — сказаў старшыня Дзяржаўнага камітэта па кінематаграфіі Літоўскай

ССР А. Бразайціс, — што творчая садружнасць беларускіх і літоўскіх калег пастаняна мацнее і развіваецца. Вялікая дапамога, якую мінчане аказалі нам пры стварэнні дакументальнага фільма аб партызанскім руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны — «Палёт у ноч» не адзінакавы прыклад. Мы маем намер і ў далейшым ствараць сумесныя кінастужкі.

Прэм'ерай фільма рэжысёра Э. Клімава «Ідзі і глядзі», удастоенага залатога прыза Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю, завяршыўся Тыдзень беларускага кіно ў Літве. Акрамя паказу ігравых і дакументальных стужак, на прадпрыемствах і ў гаспадарках Ігналінскага раёна адбыліся творчыя вечары майстроў экранна брацкіх рэспублік.

КРЫНІЧКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Васіль ВІТКА

ПЫХ - ЧМЫХ

Каб не гэтае нечаканае здарэнне, жыў бы ён сабе спакойна і ніхто б не даваў яму такой вясёлай мянушкі. Знайшоўшы нару пад хатай і аблюбаваўшы яе пад жытло, ён адчуў сябе гаспадаром ва ўсім наваколлі. І чым далей, то смялей. Спяраша выходзіў шукаць спажывы толькі ўначы, але, асвойтаўшыся, стаў знаёміцца і з дзённым жыццём, і сваімі суседзямі.

Двор пільнавала Пальма, таму новы сусед не асмелваўся блізка падыходзіць да старой алавянай місы, у якую малы Цімашок часта выносіў з хаты то адзін, то другі пачастунак.

Начны гасць асабліва ўдзень баяўся сабачага брэху, як і ўсякага шуму і гаму. Надта ж многа знаходзілася цікаўных. І калі толькі ўдалася каму запыніць яго пасярод вуліцы або двара, дык тут жа збягаўся амаль цэлы патаўп гатовых папароць яго спадыспаду то якой трэскай, то дубцом, а то і перавярнуць дагары. Што з таго, што ён як мага шчыльней сціскаўся ў камячок і патапыраў усе свае іголки,—прыемнага мала, калі цябе штурхаюць нагамі, нібыта ты які футбольны мяч. Вось чаму не любіў ён ні Пальмы, ні яе звягі, ні злоснага гыркання.

Затое, як яму здалася, больш лагоднымі былі кошка і кацяня.

Ім таксама выносілі ў місачцы і якраз жа часцей тое,

што і яму было вельмі даспадобы—малачко.

Спачатку ён асцерагаўся падысці да місы, бо кошка становілася страшней сабакі—шыпела, сыкала, поўсць на ёй уставала дыба, вочы гарэлі, а сама яна, падымаючы лапы, выпускала крывыя іголки. Але гасць не палохаўся яе іголак, бо ў яго гэты іголак было болей. Таму так смела рынуўся ён у атаку. Кошка не вытрымала, голасна замяўкала і кінулася ў хату скардзіцца Цімашку. Яна, плачучы, церлася аб ногі, і хлопец здагадаўся, што ў яе бяда, выбег на двор. І сапраўды, чужынец ужо ў адкрытую наступаў на кацяня. А малое не здавалася, старалася ўтрымаць пазіцыю. Убачыўшы Цімашка, яно кінулася на свайго ворага і вострымі кіпцюрамі драпанула яму нос. Дапаўшы да місы, нязваны гасць ад нечаканасці нейк дзіўна і смешна зафыркаў: «Пых-чмых, пых-чмых!»—і Цімашок ад усёй душы зарагатаў. Цікава, што будзе далей?

Пакрыўджаня, што гаспадар за іх не заступіўся, кошка з кацянем жаласна мяўкнулі ў адзін голас і ўскочылі на плот.

А ласуну-захопніку толькі таго і трэба было. Дапаўшы да місы, ён з прагнасцю, са смакам, прыцмокваючы язычком, пачаў хлябтаць малачко, якое ўсё ўбывала і ўбывала. Цімашка ён ужо не баяўся, хоць той раз-пораз заліваўся

рогатам, чуючы пераможнае і такое радаснае: «Пых-чмых, пых-чмых!»

Апаражніўшы місу, гасць цяжка адварнуўся і пайшоў, не звважаючы ні на Цімашкоў смех, ні на жаласнае мяўканне кошки з кацянем, ні на брэх Пальмы, якая, высунуўшы калматую галаву з будкі, з цікаўнасцю сачыла за гэтай неспадзяванай прыгодай.

Куды ж пайшоў наш гасць—сыты і задаволены? Вядома, адпачываць пасля абеду. І толькі цяпер усе ўбачылі, што ён не чужы, не прыблудны і не выпадковы тут, а законны жыхар нашага двара. Падышоўшы да падмурка хаты і цяжка сапучы, ён ужо гатоў быў улезці ў дзверы сваёй «спальні»—і ўлез, але толькі напалову. Далей не пускаў жыўот. Як ні пыхцеў небарака, як ні тузаўся ўзад і ўперад—ні туды і ні сюды—засеў у самай сярэдзіне!

Прыйшлося таўстуну доўга чакаць, пакуль не спадзе, не пахудзее жыўот.

Усе, хто глядзеў на гэту прыгоду, доўга пацяшаліся: і Цімашок, і кошка з кацянем, і сабака, і нават певень з чарадою курэй.

— Куды, куды?—пытаўся чубаты фарсун, паблісхваючы на сонцы сваім залатым грабянцом.

А Пых-Чмых ніяк не мог адказаць яму і вымавіць хоць адно слова: «Дадому», бо зусім знямогся, выбіўся з сіл. Так яму абышлася залішня прагнасць.

Незвычайнае ажыўленне панавала ў гэты дзень на беразе вадасховішча Пціч у ваколіцах Мінска. Сам Нептун, валадар рэк і мораў, прыйшоў у госці да сваіх маленькіх сяброў з піянерскага лагера «Вясёлка» завода імя Вавілава. Да самага вечара не змаўкалі над вадой вясёлыя песні, музыка, смех. НА ЗДЫМКУ: свята ў піянерскім лагерах.

Фота Д. КАЗЮЛІ.

Алесь ШАШКОУ

ПАЯДЫНАК

Пашка лавіў рыбу. Перад ім, адразу за паплаўком, нібы вялізны залаты карась, купалася сонца. А трохкі далей, каля лазовага куста, сядзелі гусі—важны, горды гусак і дзесяць белых гусак.

Не, гусі не купаліся, яны цікавалі за Пашкам. Глядзелі ўважліва і, як здавалася Пашку, нават з павагай.

Такая перамена ў паводзінах знаёмай чарады здзівіла Пашку. Яшчэ ўчора гусі не давалі яму спакою. Гагаталі, білі крыльмі па вадзе. А гусак, падплыўшы бліжэй, цэліўся праглынуць чырвоны паплавок. Ён, гусак,—разбойнік: аднаго разу так ушчыпнуў Пашку за нагу, што аж сіняк застаўся. А сёння і гусак, і ўсе гускі сядзелі ціха. Падчэпіць Пашка срэбную плотачку, маленькую, з чайную лыжачку, яны дружна радуюцца:

— Га-га-га!..

І—змаўкаюць.

Пашку падабаецца гэта прызнанне яго рыбацкага таленту. У знак падзякі ён нават кінуў гусаку кавалачак хлеба. А калі зноў выцягнуў плотачку і пачуў дружнае «га-га-га», пасяброўску падміргнуў свайму даўняму непрыяцелю. Падміргнуў і...

І раптам убачыў у хітрых вочках гусака здэкліваю смешку. Гусак і ўсе дзесяць гусак смяяліся. Смяяліся з яго, знакамітага на ўсю вёску рыбака!

Не памятаючы сябе ад злосці, Пашка выцяў гусака вуздзільнам. Гусак на момант разгубіўся, адплыў ад берага і з пагардай прашыпеў:

— Х-х-хам!..

Пашка аслулянеў. Які ж ён хам? Ён, Пашка Іванцоў,—першы вучань у першым класе.

Ад крыўды Пашка аж заплакаў і пабег дадому. Болей гусака са сваімі гускамі не падплывае да лазовага куста. Праходзячы паўз хату, дзе жыве Пашка, ён дэманстра тыўна адварочвае галаву.

Пашка гусака не чапае, але таксама глядзіць на яго з пагардай. І цяжка сказаць, за што яны пасварыліся і хто каго перамог у гэтым дзіўным паядынку.

ЗАГАДКІ

Семсот муляроў склалі дом без вуглоў.

(шпеліц)

Малыя мальшачкі носяць мёд на вышачкі.

(ягольц)

Што над намі дагары нагамі?

(хлуд)

Доўгі насок, тонкі гала-

сок, хто яго заб'е, той сваю кроў пралье.

(дзешц)

Не куст, а з лісточкамі не кашуля, а шыта; не чалавек, а расказвае.

(вліц)

Чорныя, нямыя, а як стануць радком, загаво-

раць ладком.

(ціраць)

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1323

У выдавецтве «Юнацтва» нядаўна выйшла кніжка вядомай беларускай дзіцячай паэтэсы Эдзі Агняцвет «На двары Алімпіада». Вершы, змешчаныя ў зборніку, адрасаваны дзецям малодшага школьнага ўзросту. У іх расказваецца аб тым, у што гуляюць, чым цікавяцца, за што хваляюцца нашы хлопчыкі і дзяўчынкі. Усё ёсць у іх для радаснага, шчаслівага дзяцінства. Неабходна толькі, каб на зямлі быў мір, яркае сонца, блакітнае неба. Прапануем увазе нашых маленькіх чытачоў некалькі вершаў з новай кніжкі Эдзі АГНЯЦВЕТ.

ПЕРШАЕ СЛОВА

Першы голас, які я пачула на свеце,
Быў голасам маці.
Калыханку пад месяцам
і на дасвеціці
Спявала мне маці.

Гэта — першая песня
і першае слова
Зямлі маёй весняй.
Гэта—ціхая ласка
і міру ахова,
Дзякуй, маці, за песню!

Запаветныя, родныя фарбы і гукі—
Усё застаецца.
Дзякуй, мама, за рукі,
бяссонныя рукі,
За адданае сэрца!

Рукі цёплай пшачоты,
турботы і працы —
Ад ляноты лячылі.
Аніякай работы ў жыцці не цурацца
і мяне навучылі.

Не пакрыўджу цябе,
З тваіх сцежак не збочу,
Заспаю ад нягоды.
Я хачу, каб свяціліся радасцю вочы
і жыла ты заўсёды!

НАРАЧАНСКІЯ СЯБРЫ

Не спыняйся, наша лета,
Як гарніст, іграй, іграй!
Для сяброўства ёсць планета—
Нарачанскі, мілы край.

Даражэй за акіяны
Хвалі рэчак і азёр.

Край дзяцінства, край жаданы,
Край высокіх, яркіх зор!

Нам прырода падарыла
Хараво крыніц і траў.
І дужэюць нашы крылы
Для вялікіх, добрых спраў.

Прыязджайце, госці свету,
Друг далёкі, прыязджай!
Для сяброўства ёсць планета—
Нарачанскі, мілы край.

ГЭТЫ ЦІХІ КУТОК...

Да пагорка прыходжу ў завею
І зіму адкідаю з пліты.
Дзве яліны растуць,
зелянеюць
Піянерскія нашы пасты.

На пліце—дзве нязгасныя даты,
Толькі дваццаць мінула салдату...
Ён у сорак чацвёртым загінуў.
І няма ўжо бацькоў старых.
У яго не было яшчэ сына,
І дачкі не было.

Я—за іх...

Красавік пасылае герою
Сон-траву і пралескі свае,
Ліпень мальвай палае лясною,
Верас
верасень шчодры дае.

Кусцік ружы узбекскай тут свеціць—
Нам дзяўчынка прыслала здалёк...
Невядомага воіну дзеці
Зберагуць гэты ціхі куток.

Ад пагорка ідуць пуцявіны
Да бясконцых куточкаў зямлі...
Мы для міру расцём
і павінны
Помніць тых, што зямлю збераглі.